

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Щытхъуцлэу «Адыгэ Республикэм
изаслуженнэ артист» зыфиорэр
Ю. Л. Зопунян фэгъэшъошэгъэным
ехъыллагъ

Адыгэ Республикэм икультурэрэ иискус-
ствэрэ яхэуоныгъэ илахъ зэрэхишыхъэрэм
ыкӀи гуетыныгъэ фырилэу лӀф зэришлэрэм
афэшӀ щытхъуцлэу «Адыгэ Республикэм иза-
служеннэ артист» зыфиорэр **Зопунян Юлие
Левон ыпхъум** — апшэрэ сэнэхъат гъэ-
сэныгъэ языгъэгъотырэ федеральнэ къэра-
лыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ къэра-
лыгъо университетым» икӀэшъокӀо ансамб-
лэу «АНТРЕ» ихудожественнэ пашэ фэгъэ-
шъошэгъэнэу.

**Адыгэ Республикэм
и Лышъхъэ
ТХЪАКИУЩЫНЭ Аслъан**
къ. Мыекъуапэ,
гъэтхалэм и 10, 2015-рэ илъэс
N 30

КӀэтхыкӀыжъын шъхъалэм зыфагъэхъазыры

Адыгэ Республикэм и Премьер-
министрзу КъумпӀыл Муратрэ
статистикмкӀэ Федеральнэ
къулыкъум ипашэ игуадзэу Кон-
стантин Лейкамрэ 2015-рэ илъэ-
сым цӀыфхэм якӀэтхыкӀыжъын
(микрореперискӀэ заджэхэрэм)
Адыгеир зэрэфхъазырым иӀофы-
гъохэм атегушылагъэх.

Мы илъэсым чӀэпыогъум и 1-м къыщегъ-
эжыагъэу и 31-м нэс лӀфхъабзэр кӀошт.
2010-рэ илъэсым кӀэтхыкӀыжъын мыр зэрэ-
текыштыр ИнтернетымкӀэ упчӀэхэр аратынхэм
иамал къызэрэзыфагъэфедэщтыр ары. Нэ-
бгырэ пӀпчъ ежъ-ежыуау а кӀэтхыкӀыжъыным
хэлэжъэн, планшет компьютер зилӀэшт цӀыфӀу
кӀэтхыкӀыжъыным фэгъэзагъэу щытыр къы-
зыфигъэфедэн ылъэкӀышт.

Адыгеим икӀэлэ 26-мэ ыкӀи икӀоджэ
26-мэ лъытӀкӀо участкэхэр ялӀэштых. ЦӀыфӀу
а кӀэтхыкӀыжъыным къыхиуытӀэщтыр пстэ-
умкӀи республикэм исым ипроценти 4,8-рэ.
Электрон шыкӀлэм тетэу цӀыфхэм якӀэтхыкӀы-
жъын зэрӀкӀоштыр кӀэу щыт, 2020-рэ илъэ-
сым Урысые кӀэтхыкӀыжъыныр кӀо зыхукӀэ
ар къызфагъэфедэнэу игъоу елъэгъу Рос-
статым.

ЗӀулкӀэгъум илъэхъан нэмыкӀ лӀофыгъохэм
анэсыгъэх, нахыбэрэмкӀэ ахэр зӀпхыгъэ-
хэр 2016-рэ илъэсым Урысые мэкъумэщ
кӀэтхыкӀыжъынэу щылӀэштым Адыгеир фэгъэ-
хъазырыгъэныр ары. НепӀкӀэ республикэм
къэбарыр къызыфэгъэфедэгъэнымкӀэ систе-
мэм изытет агъэунэфыгъ, джащ фэдэу Рос-
статым рихъухъэгъэ лӀфхъабзэу заулэхэм
анэсыгъэх.

Адыгэ Республикэм
лъӀпкӀэ лӀофхэмкӀэ,
ӀэкӀыб къэралхэм
ащыпсӀурэ тильӀп-
къэгъухэм адырӀлэ
зӀпхыныгъэхэмкӀэ
ыкӀи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкӀэ
и Комитет иколлегие зэхэ-
сыгъо тыгъуасэ иӀагъ.

лӀфхъабзэм ипӀэулэ 2014-рэ илъэ-
сым зэшӀуахыгъэ лӀофыгъохэм къа-
тегушылагъ Комитетым итхъама-
тэу ШъхӀэлэхъо Аскэр. Ащ къызэ-
риуагъэмкӀэ, анахъу комитетым лӀф
зыдишлэрэр республикэм ис цӀыф
лъӀпкӀэ зэфӀэшъафхэм зегурылӀоны-
гъэ азыфагу илӀыныр ары. Джащ
фэдэу ӀэкӀыб къэралыгъохэм арыс
тильӀпкӀэгъухэм адырӀлэ зӀпхыныгъэр
гъӀытӀэгъэным ыкӀи къэбар жъу-
гъэр цӀыфхэм алӀкӀагъэхъаным дэ-
лажъэх.

— ЗӀкӀэми анахъ шъхӀалэр респуб-
ликэм зегурылӀоныгъэ илӀыныр ары,
— къыхигъэщыгъ ШъхӀэлэхъо Ас-
кэр. — Мы лъэныкъомкӀэ гъэрӀкӀо
гумӀкӀыгъоу къэуцугъэхэр зӀкӀэ зэ-
рифӀэшъуашэу зэшӀохыгъэхэ хъугъэ.
ЛъӀпкӀхэр зэфӀэзыщэрэ лӀфхъабзэ-
хэр ренэу зэхэтӀэх ыкӀи ахэм
яшӀуагъэ къаӀлоу сэлъытэ. НепӀ тир-
республикӀэ зегурылӀоныгъэ зӀрилӀым
тырӀегушхо, ащ тапӀкӀи тыдӀэлэжъэн
фае. Мы лъэныкъомкӀэ обществен-
нэ-культурнэ организациехэм лӀофы-
шхо зэшӀуахы.

Гушъхъэбаиныгъэ плуныгъэр, лъӀпкӀ
зегурылӀоныгъэр, патриотизмэр гъӀытӀэгъэнхэм
фӀлорышлэрэ республикӀэ
подпрограммитӀум лӀф ашӀэ. 2014-
рэ илъэсым ахэм ягъэзӀкӀэн сомэ
миллион 15,6-рэ фӀдиз пӀлухъагъ.

ЯлӀофшӀагъэхэр зэфӀахысыжъыгъэх

сомэ мин 400 зырыз афатӀупщыгъ.
Адыгеим ыкӀи Пшызэ шӀолъыр ащы-
псӀурэ быслымӀэнхэм я ДиндӀэлэ-
жӀапӀэрэ Мыекъопэ ыкӀи Адыгэ епар-
хиерэ сомэ миллион 10,2-рэ ара-
тыгъ. Джащ фэдэу АР-м иминист-
рэхэм я Кабинет илӀепӀчӀэгъэнэ фонд
къыхэхыгъэ ахъцэ ӀэпылӀэгъур рес-
публикэм инӀэмыкӀ общественнэ орга-
низациехэм атырагошагъ.

ӀэкӀыбым щыпсӀурэ тильӀпкӀэгъу-
хэм зӀпхыныгъэу адырӀлэр гъӀытӀэгъэ-
ным, республикэм къэзыгъэзэ-
жыгъэхэр щылӀэныгъэм хэгъэгъозэ-
жыгъэнхэм афӀлорышлэрэ лӀфхъа-
бзэхэм сомэ миллион 4,2-м ехъу
апӀуагъэхъагъ. Планым къыдхэ-
лӀытӀэгъэ лӀфхъабзэхэр зӀкӀэ зэри-
фӀэшъуашэу гъэцӀкӀагъэхэ хъугъэ.

— ӀэкӀыб къэралхэм ащыпсӀурэ
тильӀпкӀэгъуу ныбжыкӀлэхэр нахы-
бэрэ къытхъанхэм, тищылӀкӀэ-псэ-
укӀэ, тикӀulturэ нӀлуасэ зафашы-
ным тыналэ атетӀэгъэты, — къыхи-
гъэщыгъ комитетым итхъаматэ. —

Амалэу щылӀэмкӀэ ахэр зэшӀотхыгъэх.

НэмыкӀ лӀофыгъохэм зэхэсыгъом
ащытегушылагъэх. Адыгэ Республи-
кэм лъӀпкӀэ лӀофхэмкӀэ, ӀэкӀыб къэ-
ралхэм ащыпсӀурэ тильӀпкӀэгъухэм
адырӀлэ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи къэ-
бар жъугъэм иамалхэмкӀэ и Коми-
тет епхыгъэ къулыкъухэм ялӀофшӀэн
зэрзэхашӀэрэм, гъэхъагъэу ыкӀи гу-
мӀкӀыгъоу щылӀэхэм къатегушылагъэх.
РеспубликӀэ гъэзетхэу «Адыгэ макъ»,
«Советская Адыгея» зыфиӀохэрэм
яредатор шъхӀалэхэм къызэрэхагъэ-
щыгъэмкӀэ, 2014-рэ илъэсым гъэзет
кӀэтхалӀкӀэм къызэрэхъахъагъэм ыпкӀ
къыкӀыкӀэ гумӀкӀыгъо хъафагъэх. Арэу
щытми, къыдӀкӀырэ пчъагъэр къы-
зэремылӀыштытм фӀшӀ лӀфхъабзэ
гъэнӀафагъэхэр зэхашагъэх, ащ ишӀуа-
гъӀкӀэ пчъагъэр къызэтырагъэнэжы-
н алъӀкӀыгъ.

— 2014-рэ илъэсым зэшӀотхыгъэ
лӀофыгъохэм ащыт тхалӀоу, журналист-
тэу, илъэс 30-рэ «Адыгэ макъэм»
лӀф щызышӀлӀэгъэ Цуекъо Джэхъфар

ТишӀолъыр лъӀпкӀэ ыкӀи дин зэ-
гурылӀоныгъэ илӀыным, мэхъанэшхо
зилӀ лӀфхъабзэхэр зэхэщӀэгъэнхэм
лӀф адзэшӀлэрэ общественнэ орга-
низациехэм къэралыгъо ӀэпылӀэгъу
аратыным фӀшӀ илъэс къэс респуб-
ликӀэ бюджетым къыхэхыгъэ мыль-
кур афатӀупщы. БлӀкӀыгъэ илъэ-
сым общественнэ движениеу «Адыгэ
Хасэ — Черкес Парламент» зыфи-
лӀрӀмрэ Пшызэ шӀолъыр икӀэзӀкӀы-
дзэ обществэ и Мыекъопэ отделрэ

Тыркуем къыкӀырэ ныбжыкӀлэхэр илъ-
эс къэс Адыгеим къӀӀош. ӀэкӀыб
къэралхэм ащыпсӀурэ тильӀпкӀэ-
гъухэу адыгабзэр зэзыгъашӀэ зы-
шӀоигъэхэм апае тхылъхэр къы-
дӀдгъӀкӀыгъэх. Джащ фэдэу чыгу-
жыым къэзыгъэзӀжыгъэхэр щылӀэ-
ныгъэм хэгъэгъозӀжыгъэнхэм епхы-
гъэ лӀофыгъоу макӀлӀп зэхэтфырэр.
2014-рэ илъэсым къыкӀоцӀ лӀофы-
гъо зэфӀэшъафхэмкӀэ тильӀпкӀэгъуи
176-мэ ти Комитет зыкӀыфагъэзагъ.

мыжъобгъу къызэ-
рэфызӀлутхыгъэр.
Джащ фэдэу бзэр
къэухъумӀэгъэным,
зӀкӀош республи-
кэхэу Къэбартэе-
БӀлькӀарым, Къэ-
рӀэцӀе-ШӀӀрджэ-
сым ыкӀи Адыге-
им азыфагу илӀ
зӀпхыныгъэр гъэ-
лӀтӀэгъэным афӀшӀ
зэхэт гъэзет но-
мерхэр тӀшӀых.
ИкӀыгъэ илъэсым
ащ фэдэ номе-
ритф, ащ нэмыкӀу парламент къэ-
бархэр къызэрэхъэгъэ годзилӀл къы-
дӀдгъӀкӀыгъэх, — къылуагъ «Адыгэ
макъэм» иредатор шъхӀалэ.

лӀфхъабзэм икӀлӀух къӀкӀорэ илъэ-
сым зэшӀуахыным фӀе пшӀӀӀрӀлӀхэр
зэхэхэм къӀкӀолӀагъэхэм зэхафы-
гъэх.

ПАТӀЫКӀО Анет.

СурӀтхэр Ӏашъынэ Аслъан тыри-
хыгъэх.

IOFSHINYR

УплъэкIунхэм кыызэрагъэлъагъорэмкIэ

Цыфхэм Юфшэн ягъэгъотыгъэнымкӀэ Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо кӀулыкӀу и ГъэӀорышӀанӀэ мы Юфыр республикэм зэрэщыгъэпсыгъэм ехылагъэу тхымафэм телытэгъэ уплъэкӀунхэр 2008-рэ илъэсым кышыублагъэу зэхешӀх, зэфӀхысыжӀхэр ешӀых, ахэм кыагъэлагъорэм ехылагъэ кӀэбархэр республикэм икӀулыкӀу зэфӀшӀхыафхэм алыгъэӀэсых.

Аужырэ тхьамэфитлүм е, нэмыклэу кьэплон хьумэ, 2015-рэ илъэсым имэзае и 18-м кышшылбагызу гьэтхапэм и 3-м нэсырэ палъэм тельытэгъэ уплъэкӀунхэу ашыгъэхэм кы-зэрагъэлъэгъуагъэмклэ, лофшӀэн зимылэхэм япчъагъэ респу-бликэм лъэгаплэу щырилэм мэкӀэ-маклэу хахбоштыгъэ ыклӀ гьэт-хапэм и 3-м ехьулэу процент 1.39-м нэсыгъ. Нэмыклэу кьэ-плон хьумэ, республикэм лоф-зышӀэн зылъэкӀыштэу исхэм ачышхэу лэжьаплэ зимылэхэм япчъагъэ процент 1.39-м нэ-сыгъ. Аужырэ палъэу кьэтӀуа-гъэм ехьулэу лофшӀэн лъы-хухэу чэзылым хэтхэр нэбгырэ 2795-рэ мэхьух. Тхьамэфитлүм

халэм и 3-м ехуулэу процент 1.39-м нэсыгь. Нэмыклэу кэ-
плон хьумэ, республикэм лoф
зышэн зыльэкыштэу исхэм
ащышху лэжьаплэ зымылэхэм
япчаагьэ процент 1.39-м нэ-
сыгь. Аужырэ плафэу кэатла-
гэм ехуулэу лoфшэн лы-
хьухуэ чэзыуэ хэтхэр нэбгырэ
2795-рэ мэхьых. Тхьамэфитивм

кыкылоц! тельхьэплэ зэфэ-
шъхьафхэм апкъ кыкылэу нэб-
гырэ 327-рэ чезыум хагъэкыл-
жыгы. А плалъэм лофшлэн зи-
мылэу алытагъэхэр нэбгырэ
236-рэ. Ахэм ащышхуэ нэбгы-
рэ 18-р лофшлэлэхэр зэрэзэ-
фашыжыгъэхэм е нахь маклэ
зэрашыгъэхэм ялътыгъэу кы-
луагъэкылгъэх. лофышлэхэр нахь
маклэ зэрашылътэм, плэлъэ
имыкыу лофшлаклэм зэрэте-
хьаштхэм е плэлъэ гъэнэфа-
гъэклэ кызыэрэуцштхэм яхы-
плэгъэ къэбархэр къалызы-
гъэлэсыгъэхэр хьызмэтшлэлэ
ыкыл организации зыбгупшл
мэхъух.

СЭХЬУТЭ Нүрбый.

ПЕНСИХЭМКИЭ ФОНДЫМ

Анахь дэгьухэр кьыхэтэхых

Ильэс кээс зэхашэрэ Урысые зэнэжыкыюу «Страхователь анахь дэгъу» зыфиюу 2014-рэ ильэсым тельытагъэм хэлэжыэштхэр кыхыхыгъэнхэр Пенсиехэмкэ фондым ичыллэ кыулыкыүхэм ашалыагыэкыуатэ.

Ащ хэлэжээнхэ альэклишт цыфхэр страховатэ зышлхэрэ предприятияхэу, организациехэу иплэлэеу ехууллэу ыкли икыу фэдизэу 2014-рэ илээсым страховой тынхэр Пенсиехэмклэ фондэ ибюджет хэзыгэхэагэхэр ыкли хэукьоныгэхэр ямылэхэу персонафицированнэ учытым епхыгэ документхэр зытыгэхэр. Ащ имызакьоу, страховатэ ашыгэ цыфхэм ялофшланлэхэм яхылылэгэ тхяусыхэхэр цыфхэм зыфамытыгэхэр.

Зэнэжюкум теклонигыг кыш-
цыдзыхыгэхээр купиллэу го-
щигээхтх: нэбгирэ 500-м еху
зылут лошлалэхэр, нэбгирэ
100-м нэсэу зыгэлэжэхээр

ыкйи шъхъэзэкъо предпринима-
тельхэу лэжъаклохэр зилэхэр

2014-рэ илгээсэм цыфхэр
страховатэ зышлыгьэхэм ара-
тыштых Пенсиехэмклэ фондм
и Правление итхьаматэу А. В.
Дроздовымрэ Пенсиехэмклэ
фондм и Кытамэу Адыгэ Рес-
публикэм шылэм ипашэу А. Хь.
Кыулэмрэ зыклэтхэжыгьэхэ
шытху тхыльхэр.

Зэнэкхэюу «2014-рэ ильэ-сымккэ страхователь анахь дэ-гью» зыфилорэм иклууххэр стра-ховой тынхэр зытыхэрэм 2014-рэ ильэсым тельтыгэгэ отчет-хэр кызыэрэтыгэхэм елыты-гэу, 2015-рэ ильэсым ижыоны-гьяуккэ зэфыхысыжыыштых.

Шүүгү кызтэгэклыжыы, 2013-рз ильэсым клэухэу фэху-гээхэм ялбытыгэу Адыгеим шысэтехыплэу шыт предприя-тиехуу ыкли ахэм япашэхэу, джач фэдзу шхьээзэккэ пред-принимательхэу япшээдэклыж дэгьоу зыгьээцэклэжыгьгээхэ ыкли ялофышлэхэм дэгьоу афыштитхэу 16 кыхагыэшы-гьаг. Премьер-министрзу Кьум-пыл Муратэрз Пенсиехэм-клэ фондым и Кьутамэу Адыгэ Республикэм шылэм ипашэу Кьулэ Аскербыйрэ яклээцкэло-ныгыгьклэ теклоньгьэ кьыдэзы-хыгьэхэр гээшлогьэнхэм ехы-плэгээ лофыгьохэр район ыкли кьэлэ администрацие лъэга-плэхэм атегьэпсыклыгьгээу зэхачэгьагьэх, сыда плөмэ чыплэ кьулыкьухэм яшлогьышэ хэлпэу Пенсиехэмклэ фондым икьу-лыкьухэмрэ чыфхэм лофшлэн язытыхэрэмрэ язэддэжьэны-гьэ шулагэ кьытэу тишлөпыр шызэхэшагьэ хьугьэ.

физическэ лицэклэ алытэрэм
илэжыпклэ техорэ хэбзэлахэу
процент 13-р хагэклыным ыпэ-
клэ лэжыпклэ кьабзэу раты-
гэм бэ зэрелытыгэм аналэ
тыраригьэдзагь.

Зэлүлэгдүм хэлэжыгээхэр ашлогэшлэгонзу ядэлүгээх специалистхэм кьалотагээхэм. Нэужым ялофшэн епхыгээ лэныкьохэмкэ пенсиехэр альыгээлэсгьэнхэмкэ Гупчэм илофшлэхэм специалистхэр үпчлэжыгьү ашлыгээх.

**Пенсиехэмкӕ фондым
и Къутамӕу
Адыгӕ Республикӕм щыӕм
ипресс-къулыкӕу.**

Зэрищыклагъэр къагъэшъыпкъэжыгъ

Наркотикхэм ягъээсекIон лъыплъэрэ Федеральнэ къулыкъум иЮфышIэхэм ямэфэки джырэблагъэ хэгъунэфыкIыгъ.

Илпэс 12-к1э узэк1лэбжэ-мэ, Урысые Федерацием и Президент и Указк1э, наркотикхэр зэрагээзеклохэрэм лыпл-лэшт ведомствэ гьэнэфагьэ зэхачэгаг. Кьэралыг1о политикак1эр пхырышыгьэн зэрэ-фаер а лъэхъаным нафэ хъу-гьагьэ. Кьуалыкьум loфэу ышл-эрэм ишлуагьэк1э, хэбзэнчэу наркотикхэр кьызэрэрагьэк1о-к1ыхэрэм епхыгьэ бэзджэ-шлагьэхэм япчьагьэ кьык1и-чыг. Урысыем ихэбзэухьумэк1о кьулыкьухэм азыфагу ифэ-шлэшэ ч1ыплэ аш зэрэчылыгыр

джащ тетэу кыгыэшъыпкъэ-
жыгы.

Ильэс 12-м кыкылоцц цыфым ипсауныгыэ зэрарышхо езыхын зылъэклышт вещество килограмм 553-рэ кыакыуахыгы, ащ цыщэу опиятхэр килограмм 90-рэ фэдиз, цыфым ипсихикэ зэщызгыэкьорэ веществохэм афэдэу килограмм 12, мариуанэ килограмм 300 фэдиз. Ащ нэмыккэу наркотикхэр зыцгаэфедэрэ чыкп кыцгаэкъахырырэ чыкпэ 200 фэдиз кыахыгэщыгы.

Наркополицийскэхэм loфэу

ашлагэм ишлуагэклэ, зэхэжэ-
гэ бзэджэшлагэхэм афэдэу
160-рэ кыхагэжыг ыкли зэ-
хафыг. Наркотикхэу ыкли нэ-
мык мылькоу кыкыуахыгэр
сомэ миллион 16-м ехү.

Уголовнэ йоф 2862-рэ кьа-
лэтыгь. Уголовнэ пшьэдэкыжь
нэбгырэ 1657-мэ арагъэхыгь,
административнэ пшьэдэкыжь
— нэбгырэ 3608-мэ.

Мы кыулыкым илээс 12-м кыклоц ушэтын ыкы улпээкүн 6500-рэ фэдиз зэхиагъ. Нарко-котикхэм ягээсеклөн лыпплээрэ кыулыкыоу Адыгэ Республикэм щыіэм Адыгеим хэбзэгъэуцугъэр щыпытэнэм ыналэ инэу тыре-гъэты, а лэфым илахьышлү хе-шыхьэ.

Хэукъоныгъэхэр къыхагъэщыгъэхэп

Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор
иунашьокІе мэзаем и 24-м кышыгъэжыагъэу и 27-м
нэс Адыгэ Республикэм ипрокуратурэрэ хэбзэ
кьулыкьухэм яуполномоченнэхэмрэ гьомылапхэхэр
кьыдэзыгъэкІыхэу, ахэр эдакІоу кьэзыщэфхэу ыкІи
зырызыщэ тучанхэм язышхэхэрэм уасэхэм ягьэньфэн-
кІе хэбзэгъэуцуцгъэу зрагъэцакІэрэм фэгъэхьыгъэу
уплэгъІунхэр афызэхашагъэх.

Уплэкълунхэм к̄ахиубыгагъэх щэм, хьаджыгъэм, лым, к̄олым ахэшлыкыгъэхэр к̄ыдззыгъэ-к̄ыхуэу, ахэм ялахь процент 35-м ехьоу республикэ бэдзэр-ым шьызыщэхэрэ зэлухыгъэ лахьзэхэлъ обществэхуэу «Джэ-джэ щэ заводыр», «Дондуковскэ элеваторыр», зэфэшлыкыгъэ лахьзэхэлъ обществэхуэу «Щэ заводуэ «Адыгейский» зыфи-лорэр, «Киево-Жураки», пшэ-дэкыжьхуэ ыхьырэмкӀэ гъунэ-пкӀэ гъэнэфагъэ зилэ общест-вуэ «Хлебокомбинат «Туль-ский» зыфилорэр.

Зэфэхысыыхэм кызыра-
гьэлъэгугагъмкӕ, мы зигугу
кӕтшыгъӕ хъызмэтшӕлӕхэм
блӕкыгъӕ илъэсым ичъэпыогу
мазӕ кыщегъэжыгъӕу 2015-
рӕ илъэсым мӕзӕм нӕс про-

центи 7,35-м кыщегъэжъагъэу
15-м нэсэу уасэхэм тегъахьо
афашыгъ.

Уплъэкълунхэм яклэуэххэмклэ,
уасэхэм ягьэнэфэнклэ хэбзэ-
гьэуцугьэу шылэр аукьагьэу
кьыхагьэщыгьэп. Джац фэдэу
уасэхэмклэ зэрэгьэлүшыжыгьэ-
ху е нэмьклэ зеклэ мытэрзэ
агьэфедэгьэу фэфэхьысыжьхэм
кьагьэлэгьагьэп.

Адыгэ Республикэм продукциер бзу кышщидэзыгъэкыхэрэр ыки ээдакоу цэхэрэр зэрымыхэм кыхэхыкыкэ, гьомылапхъэхэм янаыхыкыр гьунгъу шольпырхэм кырашын фаеу мэхьу, уасэу агъэнафэхэрэм кыдыхэлпытагъ транспортым пэлухьэрэ хъарджхэр, электричеством ыки гъэстыныпхъэ шхьуантлэм апкыгъ.

Тхьамафэм ихъугъэ-шлагъэхэр

Адыгэ Республикэм хэгъэгу клоцI ИофхэмкIэ и Министертвэ кызыритыркIэ, гъэтхапэм и 2-м кышгъэжыагъэу и 8-м нэс республикэм бзэджшIэгъэ 94-рэ шызырахыагъ.

Ахэр: цыфым ыпкыынэ-лынэ шьобж хыльэхэр тырашагъэхуу 1, хуынкэн бээджэшагъэу 4, машинэр рафыжыагъэу 1, тыгуагъэхуу 38-рэ, гъэпцлагъэ зыхэлъ бээджэшлэгъэ 12, нэмыкхэри. Экономикэм ыльэныккэкэ хэбзэгъэуцугъэр гъогогъу 14-рэ аукуыагъэу хэбзэхуума-ккэ кыулыкхуэм кыхагъэщыгъ. Бээджэшагъэ зезыхэгъэ нэбгырэ 86-рэ агъэунэфыгъ, зэхафым алъэкыгъэр процент 80-м ехъу.

Блэкыгъэ тхымафэм республикэм игыохэм хугъэ-шэгъэ 12 къатехухыагъ. Ахэм нэгыри 5 ахэкюдагъ, 13-мэ шьобжхэр атещагъэхэ хугъэ. Ешъуагъэу рулым клэрысхэу водитель 55-рэ къаубытыгъ. Гьогурьклоным ишапхэхэр гьогьу 3087-рэ аукуагъэу агъэунэфыгъ.

АР-м хэргүүг клоц лофхэмклэ и Министерствэ икүүлкыушлэ-хэм зэхашэгэ оперативнэ лофтхэабзэхэм яшлуагэкклэ, гьогу-транспорт хуыгэ-шлаггэр кыыз-щыхуыгэ чыплэр зыбгынэггэ бзылфыггэр агъэунфын ыккн нэужым ар кьаубытын альэ-ккылг.

Автомобиль гогоу «Мые-
кьуапэ — Лэбапэ» зыфилорэм,
станицэу Ханскэм дэжь, мы
аварииер кьышыхуыг. Полици-
ем икьулышхэм зэрагъ-
унэфыгэмкIэ, кьалэу Красно-
дар шыц бзыльфыгъэу илъэс
32-рэ зыныбжъэу автомобилэу
«Ниссаным» кIэрысыгъэм гьог-
ур зэпызычытыгъэ хуьлфыг-
гэр тыриутыг. Мыш дэжьым
лажэ зилагэр лъэсрыклор ары.
Ханскэм шыц хуьлфыгъэу
илъэс 50 зыныбжым а чIыплэ
дэдэм ыпсэ сыхэкIыг. Рулым
кIэрысыгъэ бзыльфыггэр къэ-

уцунышь, хэбзэухумаклохэм
яжэным ычыплэкэ зигэбылы-
жыгы. Ау сыхьат заулэм кыи-
клоц! хьугэ-шагьэм хэфэгэ
машинэр зыфэдэр полицейскэ-
хэм агьэунэфыг, ащ клэрысы-
гьэри кьаубытыг. Бзыльфыгэм
ильэи 7 хьугэу автотранспор-
тыр зэрэфэ. Мы уахьтэм зэ-
хэфынхэр маклох.

УФ-м хэргээр клоц лофхэм-клэ и Министерствэ иотделэу Мыекьуапэ шылэм икьулыкьу-шэхэм республикэм икэлэ шьхьалэ шьизэрэхьэгэ хьун-клэн бэзджэшлагээр сыхьат за-улэм кьздыклоц зэхафын альэ-кьлыг.

Мы бэдэжэшлагьэр зэрээр-
хьягэм елхыгэ кэбарыр по-
лицием иотдел идежурнэ часть
кыэлэклизгэ хьягээр ильэс 49-
р зыныбжэ бзылфыгыгэу Мые-
кыуапэ шыпсэурэр ары. Ащ
кыизэрилотагэмклэ, пчыхьэм
ишхьэгусэ иунэ кээсыжын-
клэ тэлкү дэдэ кьонагэу амы-
гэунэфыгэ бэдэжэшилтү кы-
тебэнагэ. Ахэм кыуачлэр кыиз-
фагээфедээ хуылфыгэм
ылыгыгэс сотовэ телефоным-
р ахьшэмрэ тырахыгэх.

Хэбзэхумэклог күүлкыяхум оперативнэ-лтыхун лофтхябзэ-хэр рагэклогкызэ мы бзэджэ-шагэм хэцагэу зэгүцэфэхэрэ нэбгыритлур кыаубытыг. Ашлагэм ахэр еуцолэжыгэх, ху-льфыгэм кытырахыгэ сото-вэ телефоныр зы нэбгырэм ылыгэу кычэклыг. Зы бзэ-джашлэм илэс 20, адрэм илэс 40 аныбжэ, түри хяпсын дэсыгэх. УФ-м хэгэгу коц лофхэмклэ и Министерствэ и Мыекопе отдел следственнэ подразделение мы нэбгыритлум альэныкыоклэ уголовнэ лоф кы-зэлүихыг, зэхэфынхэр маклох.

Ащ фэдэ цлэ илэу зэльашлэрэ лэпэласэу, АР-м инароднэ сурэтышлэу Еутых Асе илэшлагъэхэм якъэгъэлъэгъон Краснодар художественнэ музейеу Коваленкэм ыцлэ зыхьырым кыщызылэуахыгъ.

«Еутых Асе. Искусствэм илъэс 5000-рэ хэт»

Дышлэ ыкIи тыжынын кышын-хэр (кубкэхэр), ритонхэр, къамэхэр ыкIи сэшхохэр, килограмм 50 къэзышэчэрэ пачыкхэ тахтэ-тысыплэр (трон), адыгэ пшашэмэ язэнэкъокъоу «Черкешенкэм» пае лэпэласэм ышлэгъэгъэ дышлэ палор, бзылфыгъэ гъэдэхэнхэр — лэпынэхэр, тхаклумапэхэр, пшэху-хэр — а зэпстэур къэгъэлъэгъоным кырахыплэгъ.

Унэ дэпкхэм ягъуцоллэгъэ мэклайхэм Асе илэшлагъэхэр арагъэкIугъэх, мэклайхэм азыфагу лэпэласэм исурэтхэр палыгъэх. Асе ишхэгъусэу Тыркоо Руслан кыугупшысыгъэ экспозициехэм къэгъэлъэгъоным къагъэдэхэгъ — ышхыагкIэ зэпыпхыкIыгъэ щэбзищыр зэхэ-кIырэ лъакъохэмкIэ пытэу джэхашом тет. Ащ ыбгъухэм апчым хэшлхыкIыгъэ пирамидэхэр адэтых. Ахэм акIоцI Асе ышлэ-

гъэ пкыгъохэм ащышхэр дагъуцагъэх. Ащ фэдэ экспозицием ишын агу къэзыгъэкIыгъэр лэпэласэм ыушлэфыгъэп: «Адыгэ быракъыр арыба. Ащ ит щэбзэхэр дгъэфедэгъэх. Дунаим щыпсэурэ адыгэхэр ащ зэрэпхык. Тэри ащ щысэ тетхыгъ. Лэпкыыр нахь зэкъотын зэрэфаем ар итамыгъэ лъэш».

Къэгъэлъэгъоным икызылэуын цыфыбэ къекIоллэгъагъ. ХьакIэхэм адыгэ крое гъэгъуэмрэ санэ лэпкы зэфэшхьафхэмрэ зытетыгъэ ланэр афызылэу-хыгъагъ.

Краснодар краим иадминистрацияе, АР-м иллыкIо гъэорышлалэу краим щылэм къарыкIыгъэхэр, искусствэм уасэ фэзышыхэр, Еутых Асе ишхыгъусэу Тыркоо Руслан, ыкIо нахьыжэу Заур, краим ыкIи республикэм якъэбарлпыгъэлэс амалхэм ялофышлэхэр къэгъэ-

лъэгъоным икызылэуын хэлэ-жыагъэх.

Вице-губернаторым кыгъэхыгъэ шлуфэс тхылтым Еутых Асе илэшлагъэхэм якъэгъэлъэгъон Краснодар имызакъоу, краимкIэ зэрэщытэу тарихь мэханэ зилэ хуэгъэ-шлагъэу зэрэхуштыр кыщыхэгъэщыгъагъ. Лэпэласэм илэшлагъэхэм осэ лъапIэ зерафашлэрэ кыщылуагъ. АР-м иллыкIо гъэорышлалэу краим щылэм ипашэу Трахьо Тимур Еутых Асе искусствэм хахъоу фишлэрэм пае Шытху тхыл ритыгъ. Лэпэласэр кызы-хэкIыгъэ адыгэ лэпкыыр зэрэ-рыгушхорэр кылуагъ. А гупшысэр къэгъэлъэгъоным гущы-лэгъу тызщыфэхуэгъэ нэгырабэмэ кыралотыкIыгъ.

КIЭРМЫТ Мухьдин — Краснодар краим иадминистрацияе IэкIоцI политикэмкIэ идепартамент ипашэ игуадз:

— Асе сэ зысшлэрэр илъэс 15 хуэгъэ, илэшлагъэхэр синэ-луасэх. Ахэр Эрмитажым кышлагъэлъагъохэ зэхум сыкло-гъагъ. ГъучI лъапIэхэм Iоф адэ-зышлэрэ лэпэласэхэм осэ ин илэшлагъэхэм кызырафашыгъэр синэрылэуэгъу. Непэ Асе адыгэ лэпкыым ыцлэ лъагъу елэты, чыжыу егъэлу. Ащ фэдэ лэпэласэ зэрэтилэм тырэпагъ.

ТРАХЬО Энвер — АР-м ыкIи Краснодар краим шлэныгъэхэмкIэ язаслуженнэ IофышI:

— Ежыыр бзылфыгъэ пIокIэ цыкIоу, илэшлагъэхэм кIуачIэу ахэлъыр зыфэдищыр тэлэгуш, тымыгъэшлэгъон тлэкIырэп.

Илэшлагъэхэр искусствэм ишэпхэ анахь лъагъэхэм адештэх. Лэшлэгъухэр зэрэпхык. Тапэклэ къэ-кIошт уахтэм кIэ-нышхо фегъэтыллы. Сэ тятэжхэм къа-кIэныгъэ лэпкы пкы-гъохэм ямузей кы-зэлусыгъ, арыш, Асе Iофэу ышлэрэм уасэу илэр фэдитIукIэ нахь зэхэсэшлэ. Ти-лэпэласэ илэшлагъэхэм Краснодар щыпсэухэр эплынхэ зэра-лэкIыштым сегъэ-гушIо. Къэгъэлъэгъо-ныр мафэклэ кыт-фызылуахыгъэу сэлъытэ. Тхьэм кIуачIэ кырет джыри бэрэ лэпкыым фэлэжэнэу.

Александр САЗОНОВ — археолог-ушэтакIу:

— Мы пачыкхэ тахтэ-ты-сыплэм изакъоми, скифхэм ялэхъан кыхэхыгъэм фэд. Ар уушэтымэ, лэшлэгъу зэфэшхьафхэм лэпкы культурэ зэ-мылIэуыгъохэм янэшанэхэр зэхэуытагъэу хэллэгъонэу щыт. Ар зымыуасэ щылэп. Илэ-шлагъэ пэпч Асе зеришлыгъэр умышлэмэ, илъэс минитф зы-ныбж пкыгъоу чIыгум кы-чIахыгъэм фэбгъэдэн лъэкIыш. Ежыри ащ фэдищэр лажъэу (ары къэгъэлъэгъоным зэрэ-джагъэри) кызыэрэзыщыху-жырым тымышлэрэ кIуачIэ горэм ишэф хилхыагъэм фэд. Зэу къэслон слэкIыштыр — мыщ фэдэу лэпэласэныгъэ ин хэлэу Iоф зышлэрэ цыфхэр зырызык. Еутых Асе ахэм ащыш.

Къэралыгъо Эрмитажым, Тарихь музей, къэралыгъо зэфэшхьафхэм япачыкхэ унэхэм ыкIи зэльашлэрэ общественнэ Iофышлэхэм яунэе къэгъэлъэгъонхэм Еутых Асе илэшлагъэхэр ачIэлыхыкIи ахэтых. Ау Краснодар лэпэласэм икы-гъэлъэгъон кызыэрэщызылуа-хыгъэр апэрэ. Асе ащ мэхэнэ гъэнэфагъэ реты: «Гъунэгъум дахэу удэпсэун фае. Титарихь, тикультурэ, мы чIыгум тызэрэщыщыр къыддэпсэухэрэм ренэу къафэтIуатэ зыхуэклэ, ежхэри нахь кытфэсакыштых. Сэ джыри седжэщтыгъэ мы унэ

дэдэм Улапэ кыщычIахыгъэ пкыгъохэр кышлагъэлъагъохэ зэхум. Уахтэ тешлагъэу джы сэ илэшлагъэхэм якъэгъэлъэгъон мыщ кыщызылэуахыгъ. Мы унэ-жыу музей зычIэтым тарихь гъэшлэгъон пыл (типлэкъэгъоу, архитекторэу Шэрдэнэ Батырбэч аригъэшлыгъагъ). Ащ аукодьеу зэкIэри зэригъэкIурэп. Унэ нэ-кIышхоу, сипкыгъохэр зэрэ-гъэкIуштыр симышлэу апэрэм кыссыхуэгъагъ. ЯтIонэрэ къа-тым сьдэкулай ащ тет ижырэ гъунджэм сызеплэмэ, лэшлэгъухэм сапхырыплпыкIыгъэ фэдэу кыссыхуэгъу. Унэм зы-хиушэфэгъэ тарихь зэхэс-шлагъэ. Ащ ыуж сыгу нахь екIужыгъ, сырэхатыжыгъ. Къэгъэлъэгъоным икызылэуынкIэ кызыделэгъэхэм лъэшэу сафэ-раз. Еплы зышлоигъохэр зэкIэ къэсэгъэблагъэх».

Пчыхъэзэхыхэм еж Асе зэрахэтыгъэ шлыкIэми пстэу-ми гу лъатагъ. ИтхыпхэхэмкIэ дыгъэ джанэу щыгыгъэм еж илэшлэгъэ бгырыпхымрэ пшэ-рыллымрэ игъусагъэх. Цуакъэу щыгыгъэхэм арыгъунэу лэпэ-ласэм исэнауыгъэ итамыгъэ шлагъох.

Мэклайхэм атет пкыгъохэ-ми — пшысэм кыхэхыгъэ тарихь псэушхыэхэу аслъанхэм, тамэ зыгот шыхэм, мээ пчэ-ныхэм дышлэмрэ тыжыным-рэ псэ къапагъэкIагъэм фэд. Яплъырэ пстэуми агу рехых.

ШУ Сафиев, Краснодар щэпсэу:

— Къэгъэлъэгъоным лъэшэу сызIэпищагъ. Пкыгъохэм ядэ-хагъэ уеумэхы, уакыкIэры-кIыжынын лъэкIырэп. Илэшлагъэмэ кIуачIэу, шлулэгъоу, фэбагъэу ахэлъыр зэхэошIэ. Асе итвор-чествэ мэханэшхо илэу, къэгъэлъэгъоным ищыкIэгъэ шыпкъэу сэлъытэ.

Валентина ДЕЙНЕГА, Краснодар щэпсэу:

— «Сыд фэдэ чыплэ мы илэшлагъэмэ непэрэ искусствэм, непэрэ тарихьым щырыла?» Iомэ, семыхырэхышэу къэ-лон — апэрэ!

Еутых Асе илэшлагъэхэм якъэгъэлъэгъон Краснодар мэ-лылфэгъум и 5-м нэс щыкIошт.

ТЭУ Замир.

АР-м изаслуженнэ журна-лист.

Къамылапщэхэм яа 1-рэ фестиваль ипэгъокI

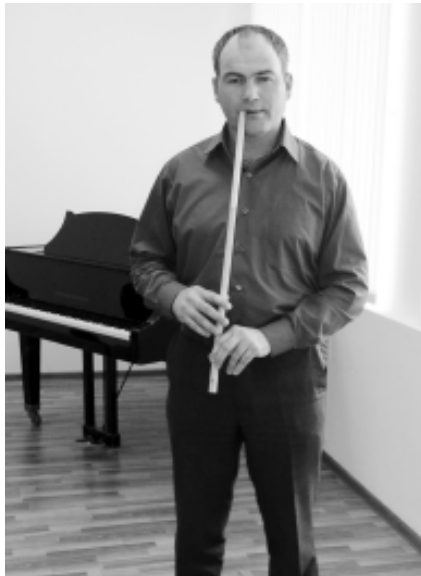
Инджыдж адыгэ къамылапщэхэр (Къэрэщэе-Щэрджэс Республик)

Мыжей Сахид — къуаджэу Инджыджышху (1936)

Ацэбоко Аземэ — къуаджэу ПсэукIэ-Дахэ (2015)

Даур Исмаиль — къуаджэу Хьабэз (1990)

КIытэ Тимур — къалэу Черкесск (2015)

Зыгъэхъазырыгъэр ГъукIэ Замудин, орэдыло кулэу «Жыуым» ипаш.

АДЫГЭ КІЛЭЕГЪЭДЖЭ КОЛЛЕДЖЫР ЗЫЩЫНЭР ИЛЬЭС 90-рэ ЗЭРЭХЪУРЭМ ИПЭГЪОКІ

СигукъэкIыжъ чыжъэхэр силъэуж нэфых

Шэныгъэлыхъумэ ягъогупхэр зыщызэоллэжырэ адыгэм «академие цыкIу» — Адыгэ кIэлэегъэджэ училищым (джы кIэлэегъэджэ колледжыр) Iоф зишIэрэр мы мафэхэм ильэс 90-рэ мэхъу. Ащ зы лыныбжъ дэгъу нылэп узэрелпъыщтыр, ау илэжыгъэ бэгъуагъ, шхъэплагъэ. ИкIэлэ плугъэхэмкIэ зэрэдунаеу шызэ-лэагъ. КъахэкIыгъэх ахэм лыхъужхэр, тхэкIошхэр, артист цIэрIошхэр, шэныгъэлэжышхэр, журналист Iэлэлэсэхэр, кIэлэегъэджэ дэгъухэр. Ахэм ящысэкIэ тэри тисабыгъом еджаплэмэ тащанлуштыгъэ, ахэм талуагъакIэщтыгъэ, шульэгъуныгъэ гъэнэфагы, гүфэбэныгъэ Iэшлү афытагъэшлыщтыгъэ. Арын фае сигъэшIэ гъогуи пытэу мы еджаплэм епхыгъэу, гүпсэфыплэу зыкIысфэхуыгъэр. Сиплугъ, силэжыгъ, гъэсэнныгъэ къыситыгъ, синасыпIи чIэгъотагъ. Ащ гъогу тэрэзым сытырищи егъашIэм ижаушхо сыхIэтынэу сызэри-убытылагъ, фэбэбзэу зыкысты-риубгъуагъ. Училищым ипэцагъэхуэ ыкIи кIэлэегъэджагъэхуэ мы гъогум сытэзыщыгъэхэр сыгу къэсэгъэкIыжыкIы: Нэпсэу Фазил, ПлатэкIо Аскэрбий, ХъацIэцIэ Сар, Хъутыжъ Роз, Бэрэкъэе Люб, ЕшэкIо Люб, Бэрэздж Ларис, Н. Н. Поповар, Хъакурынэ Казбек, Е. Е. Кухаренкэр, Е. М. Выборновар, В. М. Шалавина, Г. Я. Косяк ыкIи нэмыкIхэр. Тхъэм джэнэт къарет.

ПлатэкIо Аскэрбий сынэгъу къыкIэуцIо. Гъэсэнныгъэу илэри, сэри, хэти ритымэ шIоигъоу, IофшIэным ыльэныкIоу Iэпытыхшо илэу, пэцэныгъэ IэнатIэм ымыгъэкIодыгъэ цыфыгъ. ИгъэпсыкIэкIэ лIыгъэ-пэгагъэ горэ хэлплагъоштыгъэ, ау гүкIэгъушхорэ шыпкIэныгъэ пытэрэ хэлпгъэх. Ежъ зыфимыгъэгъужъуэ, ори къыпшIомыкIнэу, хэбзэ Iофым хьалэлэу фэлэжъэрэ пашэу къытхэтыгъ. Рэзэныгъэ гукъэкIыжъкIэ егъашIэм тыгухэм арылпъыщ.

Училищым тыщеджэфэ тикупкIэ ипэцэгъэ ХъацIэцIэ Сарэ ятIонэрэ ны лIапIэуи тфэхъу. Адыгэм яшэн-хабзэхэр, нидэлъфыбзэр студентмэ шIу аригъэлэжъунымыкIэ мы бзыл-фыгъэр зэблэжыщтыгъэп, икIа-

рыуи, ишIэныгъи ащ фигъэлорышIэщтыгъэ. Сыщэлэфэ сщыгъу-пшэнэп игъэсепэтхыдэ гушылэхэр. Бэрэ студентмэ къафэсIотэжъуэ къыхэкIыгъ къытилоштыгъэхэр, къызэрэддэекIоштыгъэр. «Уадыгэ пшашъуэ мыхъункIэ цыфхэм пIцIэ зырабгъаIокIэ, Францием къыдигъэкIыгъэ дукхур лэджэным из пшIэу нычэпэ ренэу ухэлпгъэкIи, Iаер текIошт нахъ, мэ Iэшлүм уигъэкъэбзэ-жыщтэп», — къытилоштыгъэ ащ. Е «Мэз пырыпыцум шхъур хизэу ухэхъагъэми, уфэмыемэ къыппыпкIэщтэп».

Ахэм афэдэу гум къыдихъые-жырэр бэдэд. ТигушIуагъоми, гукъао тIлэми къыттеубгъуагъэу, дахэкIэ такъыхигъэщымэ шIоигъоу къытхэтыгъ. Уахътэу Iоф зыщишIагъэм елпытыгъэу иIофшIагъэ ифэшIошэ уасэ ыгъотыгъэп. Ау уасэхэм анахъ лIапIэр ебгъэджагъэхэмрэ Iоф зыдэ-пшIагъэхэмрэ шIүкIэ агу иулыныр, щысэтэхыпIэ уафэхуныр ары. ЦыфшIэныгъэ жьотэу тызхэ-тым икIу фэдизэу тымыгъэрэзэ-шъугъэнкIи хъун, ау тыгухэм ренэу арылпгъэ, тикIэсагъ, игъэсепэтхыдэу тIкыинэ-лынэмэ къахильхъэшъугъэхэр тищыIэныгъэ гъогу хэгъэцагъэхуэ къыздетхьа-кIыштыкI.

Цыф гъэшIэгъонэу, гүкIэгъу закIэу, гумахэу Хъутыжъ Розэ сынэгъу къыкIэуцIо. Ильэс бэдэ-дэрэ кIэлэегъаджэу, егъэджен IофхэмкIэ директорым игуадзэу Iоф ышIагъ. Зисэнэхъат хэшIы-кIышхо фызилэгъэ, нэбгырэ пэпч цыфыгъэшхоу дэзекIо-штыгъэ, сыд фэдэ Iофи хэкIыплэ къыфэзыгъотыщтыгъэ ти Розэ непэ къытхэтыжъэп. СыгукIэ къыспэлэгъэ цыфым ренэу сыфэныкIу, къысщэкIэ, тиуна-гъохэмкIэ нибджэгъуныгъэу та-фагу илпыгъэр фэбэ-фабэу сыгу къынагъ. Цыф зэблэжынымыкIэ, унэгъо зехъанымкIэ, гүшIубзы-гъэмкIэ, гүкIэгъоу хэлпымкIэ щысэ зытепхын бзылфыгъагъ. Дэхэагъэм, шIугъэм, цыфыгъэ иным тыфиплугъ, ыгу ифэбагъэ зэхытигъэшIагъ.

Цыфым цIэу фаусырэм мэхъанэ илэу зэрэщытыр къыгъэ-шыпкIэжъуэу ти Розэ лъэныкIо пстэумкIи илэгъумэ къахэщы-щтыгъэ. Бэ тызфигъэсагъэр, не-пэ тхъагъо тIлэмэ, етхыплэщты-

гъэ, къыныгъо тищыIэныгъэ къы-хэфагъэмэ, тежэщтыгъэ, тыщыгъы-щтыгъэ. Шъэбагъэрэ Iушыгъэрэ хэлпэу сыд фэдэрэ Iофи екIолIакIэ къыфигъотыщтыгъэ.

ЕшэкIо Любэрэ Бэрэкъэе Любэрэ тырагъэджагъ, нэужым Iофи адэтшIагъ. Бзылфыгъэ рэхъатхэу, шъабэу зекIохэу, уикол-лективкIэ къыпфалэгъушхэмэ уасэ зилэ цыфыгъэх. ЯшIэныгъэ къыуатыныр, къыбдэлэнхэр, ягү-кIэгъу къыпфашIэныр яшэныгъ. ЦыIэкIэ тхэгъошхо дэдэ ямылэ-гъэнкIи хъун, ау амакъэ Iэты-гъэу гушылэхуэ тIүмэ язи сплъ-гъугъэп. Цыфым ыуасэ, ишIуа-гъэ зышIэрэ бзылфыгъагъэх.

Хъакурынэ Казбек ищыIэны-гъэ пытэу епхыгъагъ мы еджа-плэм. Адыгагъэу хэлпымкIэ, ина-плэгъуэ закIокIэ тигъэушхы-щтыгъэ, шхъэкIэфэшхо фэтшIы-щтыгъэ. Цыф къызэрыкIоу, хьа-лэлныгъэр къытекIоу, шIушIэ-нымкIэ къоганэ имылэ, шхъэ-ихыгъэу игупшысэ къэзыIорэ кIэлэегъэджэ дэгъу.

Е. Е. Кухаренкэр тиеджаплэ зылуыгъэ уахътэм щеджагъэхэм, щэч хэлпэп, шIүкIэ агумэ ар къызэрынагъэр. Мыпшъыжъэу исэнэхъат рылэжыагъ нэфынер ынэгъу къыкIэпсэу, гүшIубзыоу, иIофшIэн хэшIыкI фырилэу, ыгъэ-цакIэу, музыкэмкIэ кIэлэегъэд-жэ-методист дэгъу. Урокым къычIахъэу пэублэ гушылэр къы-зилэу, уиумэхъыщтыгъ, ынэмэ нэфынеру къащIэщырэм гур шIэ-ныгъэм къыфагъэуштыгъ. Кол-лективым Евгений Ефимовичэр пытэу ыкIи уасэ илэу хэтыгъ.

Нэпсэу Фазилэ (училищым ипэцагъ) сыригъэджагъ ыкIи мыщ Iоф шысIэнэу сыкъы-гъэнэгъагъ. Сэ къызедджагъэхуэ Борсэ (ГъунчэкIо) Мусльимэ-ти, Ситимэ (Чэужэ) Джанщы-ри тищыIэныгъэ гъогукIэ зи-шIогъэшхо къытэкIыгъэхэм Фа-зилэ ащыщ. Тэщ фэдэ ниб-жыкIэхуэ чылэм къыкIыгъэхэм гъэсэнныгъэ, ащ ыужым IофшIэн яптын, шыIэкIэ тэрэзым хэп-щэнхэр, щысэ уафэхъун плъэ-кIыныр насыпыгъэмэ, ащкIэ ар бай. Тхъэм игъашIэ кIыхъэ ышIын. Зэныбджэгъухэм тыгу къыддэлэу тирэзэныгъэ гушыIэ лъыдгъэлэсы тшIоигъу. Гъэсэн-ныгъэр зыщыбгъотыгъэм, сэнэхъа-тыр къыозытыгъэ уикIэлэгъа-

джэмэ уакъыгоуцагъ, ары па-кIошъ, Iэшхъэтетэу уафэхъу. Ар гушхоныгъэ къыпхэзылхъэ-рэ Iофыгъу, пшъэдэкIыжышхо къыптезылхъэрэ IэнатI. Тикол-ледж ипэцагъэу, тарихъ шIэ-ныгъэхэмкIэ докторэу Ацумыжъ Казбек ары сигушылэхэр зы-фэзгъазэхэрэр.

Тиеджаплэ къычIитIупшыгъэхуэ зэрыгушхохэрэм зэу ахэт Каз-бек. Ежъ нахыжъэу езыгъэджа-гъэхэмэ, нахыкIэу ригъэджа-гъэхэмэ еплпыкIэ тэрэз къафи-гъотэ, зыч-зыпчэгъоу зэкIот коллективышхом Iоф дишIагъ. Зэмылэпкъэгъуэу зэхэт цыф-хэмкIэ еджаплэр рэхъатныгъэрэ гүпсэфыплэрэ зыцагъотырэ унэгъу-ышIын ыльэкIыгъ. ДахэкIэ, шIү-кIэ уахищэным, уасэ къыпфи-шыным ренэу ыналэ тыригъэ-тэу укъэзымыгъэгъушхыщт пэцагъ. Непэ иIофшIэн гумани-тар ушэтынхэмкIэ институтым шыльегъэкIуатэш, тицихъэ телъ лъэпкъым ищыкIэгъэ IофшIагъэ-хэр къызэрэлэкIэкIышхэм, хьа-лэлэу иIофшIэн зэригъэцэкIэ-щтым.

Непэ кIэлэегъэджэ колле-джым ипашэр шIэныгъэлэжъ ниб-жыкIэу Къэгъэзэжъ Мурат. ШIэ-ныгъэр адыгэмэ ахэзыпхъэгъэ, лъэпкъым ыгъэлэплэрэ еджаплэм пашэ уфашыныр насыпыгъ, ащ къарыуи, амалышхуи ищыкIагъ. Мыхэр зэрэзэригъотылэжышх-хэр къыхэщэу, рэхъатэу, дахэу иIофшIэн Iууцагъ Муратэ. Охътэ кIэкIым къыкIоцI зэхъокIыныгъэ зышIэгъонхэр егъэджен Iофым, щэгъотыщт сэнэхъатхэм афи-шыгъэх, непэрэ дунаим диштэу класс пчъагъэ ыгъэкIэжыгъ, зэрифэшъуашэу зэтыригъэпсы-хъагъэ. ЕгъашIэм еджаплэм чIэ-лыгъэ лъэпкъ шэн-хабзэхэр къызэриушхумэщтхэм пылэ, гү-кIэгъуи, акъыли зыхэлэ цыф нэщх-гушх.

Егъэджен IофымкIэ пашэм непэ игуадзэр ТерчыкIо Лид. Сыд фэдэ упчIи иджэуап ебгъотылэнэу, кIэлэегъаджэхэм, студентхэм ишIэныгъэ адигощэу, къаригъэлэжъоу, къафилуатэу бэрэ къыхэкIы. ГъэсэнныгъэмкIэ республикэм щызэрахъэрэ Iоф-тхъабзэмэ Лидэ илахышIу ахелхъэ: учебникмэ уасэ яты-гъэныр, олимпиадэмэ яжюри ахэтыныр, республикэ еджаплэ-мэ Iоф ащызышIэрэ кIэлэегъа-джэмэ яаттестацие хэлэжъэ-ныр ыкIи нэмыкIхэр. ИIофшIэни тхъагъо хигъуатэу, иIофшIэгъумэ уасэ къыратэу, алъытэу ахэт.

Ильэс пчъагъэрэ Iоф къыд-дэзышIагъэхуэ Т. ЖэнэлIыр, О. Затенкэр, О. Фотиевар, Къ. Аульэр, С. Тыгъужыр, А. Лышэр, М. ГъунчэкIор ыкIи нэмыкIхэм языгъэпсэфыгъо уахътэ къэсыгъэу алъытагъ, ялфыгъэмэ, яунэгъо дахэмэ шхъэкIафэ къафашIэу зэдэ-псэхэмэ, тэри тащыгъупшэрэп, ежъхэри тщыгъупшэхэрэп.

ЖэнэлI Тэмэрэ сыригъэ-

джагъ, Iоф дэсшIагъ, нидэлъ-фыбзэр студентмэ шIу ядгъэ-лэжъуным, ядгъэшIэным ты-пылтыгъ. ИIофшIэн зыщыригъэ-жыагъэмрэ зыщыуыгъэмрэ аз-фагу а зы гъогум рыкIуагъ, зимыхъожъэу а зы еджаплэм чIэтыгъ, анахъ щытхъуцIэ лIапIэ-хэри ифэшIошэ шыпкIэу къы-рапэсыгъэх. ИIофшIэныкIэ, ицIыф зэблэжыкIэ, иунэгъо зехъакIэ, итеплэкIи адыгэ бзылфыгъэ шыпкIэ зыфало-рэм фэдэу, сэ сшъхъэкIэ си-гунэсэу, Сэтэнэе гуащэу слы-тагъэ. ШIэныгъэу илэу, бзэм ыкIуачIэ зэрэлэагэр ригъэджа-гъэхэм аритыным псэемыблэ-жъэу пылтыгъ. Сыфай игъашIэ кIыхъэ хъунэу, цыфмэ зэралоу, узи, бзаджи Тхъэм ащыуы-мэнэу, илэжыгъэ бэгъуагыи шIүкIэ къыфигъэзэжыныу.

ГъунчэкIо Мусльимэтрэ сэ-рырэ теджэфэ а зы группэм тисыгъ, IофшIэныр зетэгъажъэми а зы отделением, а зы пред-метнэ комиссием тызэготэу тыхэтыгъ, а зы предметымкIэ едгъэджагъэх. Насыпыгъэба уисабыгъом щегъэжыагъэу уныбжъ хэкIотэфэ зэгурыIоны-гъэ уазфагу илэу, нибджэгъу хьалэлэу узэфыщытыныр. А охътэ кIыхъэм къыкIоцI гъэунэ-филэ тхъапшмэ тарихыплэгъэ-ми, тыгумэ зы джэнджэши къа-рымыхъэу, шыпкIэныгъэр ти-гъогогъоу гъашIэм ильэоянэхэр зэпытчыгъ.

Училищыр къэзыуыи ащ шы-рагъэдженхуэ зинасып къыхы-гъэ кIэлэегъэджэ сатырым хэ-тых О.Н. Затенкэр, Къ. Аульэр, мыхэм анэмыкIхэри. Шхъадж иIофшIэн хэшIыкIышхо фырилэу, Iэлэлэсэнныгъэ хэлпэу ыгъэцэ-кIагъ, рагъэджагъэмэ шIүкIэ агу къэкIыжыкIы, гүфэбагъэ хэлпэу атегушIэх.

Коллективым пкъэоу илэ кIэ-лэегъаджэхэм ацIэ къесло сшIо-игъу. Ахэр: Нэгъой Г. Г., О. О. Борозинец, Т. Н. Шангиреевар, Шэртэнэ Хъ. Н., ТIэшъу Ф. А., Шэуджэн С. М., В. А. Лебедь., Л. М. Вербицкая, Л. Я. Ключина, Шэуджэн А. Н., Уджыхъу Д. Х., Н. Н. Гайворонская, Пэнэшъу М., В. И. Шевченкэр, ГукIэлI С. А., Тхъабысымэ Ф. У., нэмыкIхэри.

ШыIэныгъэм сыд зэхъокIы-ныгъэ фэхъугъэми, зимыхъожъэу къэнагъэр кIэлэегъаджэр ары. Ащ римыгъэджагъэрэ ымыпIу-гъэрэ космонавти, шIэныгъэлэ-жыи, чIыгулэжыи, тхэкIошхуи щылэп. Непэрэ шыIэкIэ къыным ясээнэхъат шамыхъожыныр, гъогу тэрэзым, гъогу занкIэм нибжыкIэхэр тещэгъэнхэр псынIагъоу щытэп. Цыфыгъэм, дэхэагъэм акIылу ахъщэр къы-зиуцорэ уахътэм шыпкIэны-гъэр, гүкIэгъуныгъэр, нибджэ-гъуныгъэр зэрэлэплэхэр агуры-бгъэлэныр Iоф къызэрыкIоу. Ащ-кIэ IэшэшIоу, пкъэушхоу щыт сэнэхъатэу тэ тызэрылажъэрэр.

Мы мазэм тиколлективкIэ тимэфэкIышху. Тиеджаплэ Iоф зишIэрэр, ыпшъэкIэ къызэрэс-луагъэу, ильэс 90-рэ мэхъу. А уахътэм къыкIоцI ар къэзы-ухыгъэр макIэп. ЗэкIэми сыгу къыздэлэу сафэгъушIо ыкIи ти-пчъэ зэлухыгъэу тызэряжэрэр ясэлэ.

АНДЗЭРЭКIО Свет.

Адыгэ кIэлэегъэджэ колле-джым икIэлэегъадж, лъэпкъ просвещением иотличник, АР-м лъэпкъ гъэсэнныгъэм-кIэ изаслуженнэ IофышI.

Шыпкъэныгъэр шапхъэу зыдылыгъ

Мэхьош Руслъан итхыльэу «Утхъэу, цыфыр,
уцэрэ!» зыфилорэм фэгъэхьыгъ

**Къэхъуштым пае
Шылар бгъэкъодын фаеп.
Тлумы уафэлэжъэн фае
Шлум улыпылыным пае.
КІУБЭ Щэбан**

КІубэ Щэбанэ иусэ клэкІ къыгъэшъыпкъэжъэу, ыпэкІэ щылагъэри ыгу имыклэу, къэхъуштым клэхъопсэу, ар игугъаплэу мэпсэу сигушылэ зыфэгъэхьыгъэ козэт клалэу Мэхьош Руслъан.

Бэшагъэ Руслъан зысшэрэр. Апэу нэлуасэ сызыфэхъум клэлэгъэджэ сэнэхъатым ыгукІи ышъхьэклі зыритыгъэу, ышлэрэр ренэу шломаклэу, мыгупсэфмыпшъыжъэу цытыгъ. УлукІэмэ бэрэчэтыгъэр ынэгу кыкІлэщэу, ынэшхохэр щхы зэпытхэу, упчІэр къыптыритагъоу, зынэмысырэ щымылэу, ылу уригъэтысхъаштым фэдэу къыппэгъокІыштыгъэ, джыри а шэныр хинагъэп.

Тхэным фэцагъэ хъуштым ежми джыри ышлэщтыгъэпын фае, ау акъылыгъэ зыхэпхын гушылэхэу кылоштыгъэхэм, гулытэ чан зэрилэм, жэбзэ къабзэ зэрэлулым уаригъэгугафэщтыгъэ Руслъан зыкызэрэзэлуиыштым. ЕтІанэ, илъэс 40-м ежъагъэу, пагъэу, пшъыгъэу, зэлуиыагъэу, жьыдэкІыплэр фэзэжъу мэхъуба уиуагъоу, хыорым фэдэу, поэзиemi, оредми заритыгъ, бэ къыдэхъугъэри!

УсакІом тапэкІэ мэхъанэу ратыштыгъэмрэ джыи мэхъанэ инэу кызырелыхыгъэмрэ ыгу афызэу тапэкІэ шылэгъэ пІуныгъэр зэрэкІодыжъырэр иусэ-хэм ащыкІегъэтхы. Гур егъэцІыкІу чылэм изытэтэу кыгъэлъагъорэм. Къуаджэхэм гушІуагъуи, чэфи адэльыжъэп, къоджэдэхэр зэсэгъэхэ Іо-фыгъохэр «моднэжъхэп».

ЗэкІ пІоми хъунэу Мэхьош Руслъан кыхиутыгъэ тхыльхэр сІлэх. Гушылэ фабэхэр кыисфытыритхэу ахэтыри макІап. Сяджэ, сяджэжъы, сигъунэгъухэр ясэгъаджэх. Джыри мары тхыль зэгъэкІугъэ дахэу гъэкІарэклагъэу «Утхъэу, цыфыр, уцэрэ!» ылоу тапашъхэ кырылхъагъ усакІом. «Гушылапэм ычІыпІэкІэ» — усэ зэгъафэгъэу тхылым кыдыгъэхъагъэм уеджэмэ, нафэ къыпфэхъу темэр кызыдырихырэри, зыгъэгумэкІырэри, лъэпкъымкІи, хэгъэгумкІи пшъэрылхъэу илэри, лъэпкъыбзэр зэрэлэшэ лъэшыри, иусэхэм чаныгъэ-шыпкъэлоныр зыкІянэшанэри. УсакІо къодыеп Мэхьошыр. Шылэныгъэм зэмызэгъыныгъэу кыхафэхэрэм ишъыпкъэу, теубытагъэ илэу агъэгумэкІы, апэуцужъы. Зы гушылэкІэ кэаплон хъумэ — публицист!

Руслъан иусэмэ тэмэкпкъэу ялэр — уахътэу зыхэтыр къагъэлъэгъоныр, шыклагъэмэ ащамыуахъанэр (ахэр зэрэбэм мызэу, мытІоу иусэхэм тащылоклэ), дунаир нахышлу шІыгъэныр

ары. Поэзиe шыпкъэр джащ фэд. Джащ фэд Мэхьошым ипоэзиe зэрэпсаоу зыпштэкІэ. Шлумрэ емрэ шылэныгъэм зэрэхэтхэр зышыбгъэгъупшэ хъуштэп. Ары КІубэ Щэбан иусэ клэкІыклэ сигушылэ кызкІезгъэжъагъэри.

Жыкорен горэм рилъэсэжъагъэм фэдэх Мэхьошым игупшысэхэр. Ахэр ахэпхъагъэх, ахэтэкъуагъэх лирикэми, публицистикэми, усэ клэкІхэми, усэ игъэкІотыгъэхэми, поэмэхэми, оредхэми — а зыр яджерпэджэжъ — цыфым пІы ыусы хъуштэп, анахъэу усакІом! Уащылоклэ Руслъан иусэмэ къэлоклэ гъэшлэгъонхэм, зэгъэпшэнхэм, фэгъэдэнхэм, зэфэхысыжъхэм. Лъэныкъорыгъазэу (бэмэ зэряхабзэу) шылэныгъэр кыгъэлъагъорэп — дэгъури дэири зэрэхышлэр уагъашлэ, алъэ пытэу тетых иусэхэр.

«Сытхэнэу сыфай гурыло-гошІоу... СилэмкІэ сыфай садэгощэнэу...»

СитхэкІэ-епІыкІи сыфай сыкырашлэнэу». (н.18)

Усэ гъэшлэгъон «Хэтэпый» цІэу зыфишыгъэр. Хэтэпыйр зэрэмыщыкІэгъэжъэу чІыгулэжъмэкъумэщышлэри хэти непэ имыщыкІэгъэжъэу зэрэхъугъэр кыщцел. Мэхьошыр мытэрэз зылохэрэм афэххэп. Ар зы-

хихыгъ. ІэнатІэ зилэм, ахъщэхом щесырэм илэп зыпаригумэкІ. ГумэкІырэр Іэшъхьэрыпсэур ары, Іэу зытырэр ары. Ар зымы фызэблэхъурэп! Мэу-гуае илъэс пчъагъэм лъфыгъэр вузым чІигъэхъанэу. ЧІахъэмэ, еджэшта, хъауми хъаулыешта. Сессие пэпчъ ахъцэр фатэу ны-тымэ?

«Тэрэзэп!» — шъхъэ зыфишыгъэу усэ игъэкІотыгъэ чъэпхыгъэ шлагъо дэт мы тхылыым. Демыгъэштэнэу зы гушылэ хэтэп мы усэм. Ау хабзэм ымымысырэ зекІуакІэм, шэны фэхъугъэм сыдэуцтэу упэшІуекІощта? Сыда ахэм япшлэшъуштыр? ІэнэтІашхо зилэхэу, зиджыбэхэр куухэр нахыбэрэмкІэ ашъхэ зэгупшысэхэрэр.

УсакІор дэим пэуцужъы, ау сыд амалэу илэр? Хэта игушылэ зэхэзыхыштыр? Тэри!

«Сытхъагъ, сэтхэ, хъурэр-шлэрэр зэфэхъыжъэу, Сыумысыныр сІломытэрэ-зыр зэспэсыжъэу» — клэгъэтхы тхакІом. Ашлагъэр зыдаригъэшлэжъэу, ацІэ кырыммыломи, къэпшлэжъыным нэсэу нафэу, шыпкъэм тетэу, шылэныгъэм зэмызэгъыныгъэ-зэпэуцужъэу хылагъорэр иусэмэ къахэчы.

«Тыгъоныр сэнэхъат шъхъа-Іэу зышыгъэмэ УкІытэр, намысыр чІэзынэ-гъапэмэ, ЗэрэцІыфыгъэхэр зыцы-гупшагъэмэ, ЯтэжъугъэшІылі машІо!»

Хэта гоуцощтыр усакІом, хэта зэхэзыхыштыр игушылэ стырхэр, хэта ащ фэдэ лыгъэ кызыхэфэщтыр? Ащ фэдэхэри хэтых лъэпкъым, ау джырэклэ макІэх...

«Тыгъоныр сэнэхъат шъхъа-Іэу зышыгъэмэ УкІытэр, намысыр чІэзынэ-гъапэмэ, ЗэрэцІыфыгъэхэр зыцы-гупшагъэмэ, ЯтэжъугъэшІылі машІо!»

Хэта гоуцощтыр усакІом, хэта зэхэзыхыштыр игушылэ стырхэр, хэта ащ фэдэ лыгъэ кызыхэфэщтыр? Ащ фэдэхэри хэтых лъэпкъым, ау джырэклэ макІэх...

Адыгэм бэ пэкІэкІыгъэр, лъэпкъыр зэтэзыгъ, зэщычыгъ, ар зэхышлэу кыщцелэ усэм: **«Хъупкъэм пыдзафэу кына-гъэм фыгуцэу бэп кыхъэнэ-гъэр чылапхъэ зытекІыжъы-нэу...»** Джы гуаплэ шылэ хъугъэ лъэпкъыщэу гошыгъэри, хэхэс адыгэхэри зы тыхъужъынымкІэ:

«Игъо хъугъэ тиакъыл къэ-ушыным... Тызылэпкъышхоу, Тычыгъэжэ пытэу тыады-гъыным».

УсакІом тапэкІэ мэхъанэу ратыштыгъэмрэ джы имэхъанэ инэу кызырелыхыгъэмрэ ыгу афызэу тапэкІэ шылэгъэ

ШІэныгъэлэжъэмэ язакъоп шыпкъэлоныр зигъогъун фаер. Ар хэтрэ цІыфи шэны фэхъун фае, анахъэу тхэкІо-усакІор ары. Шыпкъэр, плэгъугъэр, шлэрэр, узэутэкІыгъэр къэпхыгъэ, уусэкІо шыпкъэ алон.

пІуныгъэр зэрэкІодыжъырэр иусэхэм ащыкІегъэтхы. Гур егъэцІыкІу чылэм изытэтэу кыгъэлъагъорэм. Къуаджэхэм гушІуагъуи, чэфи адэльыжъэп,

къоджэдэхэр зэсэгъэхэ Іо-фыгъохэр «моднэжъхэп».

Мэхьошым анахъ кыдэхъугъэмэ ащыцэу сэлъытэ поэмэу «Хэти ыгъэдахэрэп пІыуысыным!» зыфилорэр. Мыщ шІэныгъэлэжэ нэпцІхэм, мышъыпкъалохэм, тхакІохэм, зэрэфаеу хышъэр зэзыгъафэхэрэм алапсэ шыклеуты. Тхымыклагъоу я 19-рэ лІэшлэгъум лъэпкъым къехъулагъэр, къезышлагъэр

Лъэш дэдэу зыгъэгумэкІырэмэ ащыц тиныбжъыкІэмэ янеуш. Сыд гъэсэныгъэ-пІуныгъа яттын фаер, сыд шэн-зекІокІэ дахэха апэдгъохын-хэ фаехэр, сыд зэфэ шылаклэ адгъэлъэгъун фаер? Лъэпкъ шІэжъыым непэ кыфэтымыгъэушыхэмэ, адыгабзэм тырымылажъэмэ, тисабыймэ алуымылхъэмэ ныдэлъфыбзэр, адыгацІэмэ ащытыдыземэ сыда кыырыкІощтыр лъэпкъым?

лупклэу, шъхъэлъытэжэ чаныгъэ хэлъэу, ымыушъэфэу зылажъэр кыышпырелотыкІы.

ШІэныгъэлэжъэмэ язакъоп шыпкъэлоныр зигъогъун фаер. Ар хэтрэ цІыфи шэны фэхъун фае, анахъэу тхэкІо-усакІор ары. Шыпкъэр, плэгъугъэр, шлэрэр, узэутэкІыгъэр къэпхыгъэ, уусэкІо шыпкъэ алон. Байныгъэу тІулашъхъэмэ ачІэлъхэу къаахыгъэхэр Москва, Ленинград, нэмыкІ музейхэм ащалъэгъух, хэкоу кызыщычІахыгъэм щамылэгъоу, Пшызэ шолъыр кыышчылахыгъэ алозэ зэрарагъэплъыштыгъэхэр тэрэзы хъуна?

«Фэгъагъэхэп ахъожъынэу ячІыгу, ХэтІэгагъ, лъапсэ щидзы-гъэу, ащ агу» — клэгъэтхы Мэхьошым. Джары шыпкъэр! ШІульэгъур зыфэдэ шыпкъэр мызэу, мытІоу зыушэтыгъэм ыгу ихъыкІырэр бэдэд. Ау сыд фэдиз шІульэгъум ралолэгъэми, ар зиллэужыгъор зышлэрэр шІу зыльэгъурэр ары. Арышъ, нэбгырэ пэпчъ ишІульэгъукІэ афэшъхаф. Ары зыкІитхырэп усакІом:

«Зэхэфыгуаеу шытым хэ-сэгъахъо...» Ау гъэшлэгъон екІо-лаклэ шІульэгъукІэм кыфигъотыгъ Мэхьошым илирическэ герой. Дэхэагъэр, шІульэгъуныгъэр кэгъэгъэ зэмышъогъухэм, зэфэмыдэхэм афэгъадэ. Гум къахыштыр а зэмышъогъу дэхэ купым зы нэбгырэ нылэп, зы къэгъагъ. Ар Іэшлэхэп. Ары кызыхэкІырэри лирическэ героим шІульэгъум ихъор машІо фызэкІэблэжъэуи, шІокІосэжъэуи, лыІэбэжъэуи. Бэмэ

адежъагъ, къыдежъагъэх, ау сыд зэхъуи иапэрэ шІульэгъу ыхъожъырэр. Ар лыгъэ нэшан. КІэгъожъырэр. Рэзэныгъэ хегъуатэ ащ фэдэ шІульэгъу зэрилагъэм. Ыумысырэр шІульэ-

гъубэ зилэу шылар, ау зымы пишлэрэп зы шІульэгъу закъом фэшъыпкъэр. Къыгурэлэ ежэ пэкІэкІыгъэш. Ауми, лирическэ героим фэдэнхэу кыфаджэрэп усакІор:

«Сэщ фэрэдэх слорэп ны-ла?! Шъхъадж ипаІо зэрэфаеу егъэтысы».

Бэмэ ар ягъогуп — реутэ-кІых, зэредзэх, зэпэзырызы ешІых, ауми, гуфэбэныгъэр, шІульэгъур къэнэжъы. Ащ пае Мэхьошым илирическэ герой уумысы мыхъунэу сепІыы. ШІульэгъуныгъэр гоу зырызхэм ар къарыгушылыкІыгъ. ШІульэгъу мыгошым зэрымыры ышІыгъэмэ ялътыгъэмэ, Мэхьошым илирическэ герой тхъаусыхэрэп, ыгу фэбагъэ илэ, уклапщэмэ, зэкІэблэжъышты.

Усэ игъэкІотыгъэхэмрэ поэмэхэмрэ афэшъхъафэу Мэхьошым усэ клэкІхэм зареушэты. Исатыри 4-хэри, исатыри 2-хэри КІубэ Щэбанэ иусэ клэкІхэр угу къагъэкІэу гъэпсыгъэх: баих, ушъагъэх, мэхъэнэ ухыгъэ яІ.

Урыс критик инэу Виссаріон Белинскэм мырэуштытэу ытхыгъагъ:

«ЫпэкІэ мыклорэр кызызекІэ-кІожъы, зы чыпІэ зыпары итырэр».

Ащ фэдэ хъазырых Руслъан исатыритІухэр:

«УакІарычыгъэу мыхъуным ыпэкІэ клорэмэ, Янэкъокъу ыпэкІэ чъэрэ-мэ».

Лирикэм нахы публицистикэм иусэхэр нахы фэгъэхыгъэхэш, зэнклэлоныр, нэфэлоныр ишэнышъ, усэ гъэдэхэным, ахэр пкІырапкІынэ ышІыным Мэхьошыр пылтыхэп. Зыфаер, зыфэмыер нэиутэу къело. Ащ загъорэ рифмэри Іэклиутэу кыхэкІы. Иусэхэр ренэу уадэжэ къэгъэзагъэх, кыуелэ, кыбдэгъушылэ, гушылэгъу уешІы, игупшысэмэ уахэщэ. Ар гъогу псынклэп, ау ари кыдэхъу Мэхьошым.

Тхылыплэ тхъапэм фэгъэхыгъэ усэ зэкІэлъыкІохэу Мэхьошым итхыль кыдыгъэхъагъэхэр сыгу рихыгъэх. Мэхъанэ фэтІышнэу мыхъуи, ащ ихъатыркІэ тхыгъэхэр тэгъэунафых, тетэтхэх.

«Гупшысэ шъхафитхэр Уишъоф хъоо-пІау зыкІ кыыщызгъэхъушты... Сыкырашлэжъэу сакъыхэ-нэшт»

О уишъатыркІэ ситхъэлэп фыжъ!» — етхы Мэхьошым.

Лэжыгъэ бэгъуагъэ иІ усакІом. Гъогу мыпсынклэ дэдэми кыкІугъэр, кыкІурэр, хыгъахъомэ лъыкІуатэзэ, янэ кыфигуысыгъэ цІэм — Руслъаным — гуигъэхъуагъ — тхакІо, усакІо. Ар къегъэшъыпкъэжъы Мэхьошым итхыльэу «Утхъэу, цыфыр, уцэрэ!» зыфилорэм, ащ сэ шъхъэкІэ лъэшэу сигъэрэзагъ, осэшхо етыгъэныр епэсыгъэу кысцэхъу.

СТИАШЪУ Майор. Гъобэкъуай.

Урысыем инароднэ сурэтышлэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо премие илауреатэу, Урысые Федерацием изаслуженнэ сурэтышлэу Къат Теуцожь Мэдинэ ыкьор кызыхьугъэр непэ ильәс 70-рә мэхьу

Іәпәләсәныгъ

Мастерским, Мыекьуапэ.

«Дышъэр ылэ кыпэзы» ало цыф Іәпәләсәм пае. Зәхәп-хышт джащ фэдэу «Іәзэм мәзахэ илэп» — Іофшлэклошху кыкІәу бэрә агъәфедә. Мы гуцылэжъ шлагъохэр епәсыгъэ шьыпкьэх зәләшләрә сурэтыш Іәпәләсәу, журналистәу, тхаклоу Къат Теуцожь. Имафәхэр, иилъәсхэр творческә гупшысә-Іофшлән зәпымыужьхэмкІә пкІагъэхәу игъашлэ кьехьы. Илъәс 45-м кьәхьугъәу, иакьыл, иләнәныгъә, иләшлагъэ зәпырыкьоу зыхьугъәм кышыкІәдзәгъәу, лъәпкь искусствәм — сурәтшыным, ащ готәу, журналистикәм ыкІи адыгэ литературәм хахьо афешы. Амалкьулай кьодыеу щымытәу, пстәумкІи Іәпәләсәныгъә зәрәлэкІәлпыр исурәтхәмкІи, игуцылэ зафәкІи кыушыхьатыгъ.

«Тхьэм зәритырәм ретыпә» зәраләу, «мышц фәдиз зәчый хьуаур Къат Теуцожь тыдә кырихыгъа?» зылонхәри щыләх. Щәч зыхәмылпыр а зәкІә ны быдзыщәм, ны-тыхәм адәжкІә кыкІәу а кІуачләр кызырәхәхьагъэр ыкІи ащ щыкІәрә щыләмә, еджән-гъәсәныгъәкІә, шләнәныгъәкІә, мафә кьәс ІофшләнрәкІә ежъ зәрәригъәкьужьыгъэр ары.

Гьэтхәпэм и 12-м, 1945-рә ильәсым Теуцожь районым ит кьуаджәу Гьобәкьуае Къат Теуцожь кышыхьугъ. Пшыцә Іупэ зисабыиго-кІәлэгъу щыкІогъә кІаләм ащ ижы кьабзә зылуищәгъә кьодыеп, илупчәпчә чьә гузәжьопхыгъә зәрәкІожьыщтыгъәми, ыгуи, ышъуи, идунәлэгъукІи Теуцожь хагъәхьуагъ. ИкІәсагъ нахьыжъ губзыгъабәм язәлукІәлпә хьакІәщәу бжыхьә-кІымәфә пчыхьәхэр пчәблыпкьым готәу зышигъакІоштыгъәхәри. Гьобәкьое гурыт еджапІәр ары

апәрә хьарыфхәри, хьисапри, урысыбзәри, литературәхәри, физикәри, орәкьәлонри, сурәтшыныри зыщырагъәшлагъэр. КІәләгъәджә гупсәф шлагъохэр сыдыгъокІи Къатым илагъәх. Ишлә шлэгъошлугъә, сәнәхьатыбәм захәлабәм, кьахихыгъэр кьәләмыр ары.

Кьоджә гурыт еджапІәр кыу-хы, 1964-рә ильәсым Краснодар дәт кІәләгъәджә институтм ихудожественнә-графическә факультет чІәхьагъ ыкІи 1969-рә ильәсым кыу-хыгъ. Ыгъотыгъә шләнәныгъәхэр ыкІи амал-кьулаир кызырәри-ІотыкІышт темәм бэрә Къатыр егупшысәжыгъәп. Икьоджәгу усәкІошхоу Теуцожь Цыгъо итворчествә зыфигъәзагъ, лъәпкь лыхьужъ цләрылом фәгъәхьыгъә поэмәу «Мафәкьо Урысый» зыфилорәм тешыкІыгъә сурәтшыгъә купымкІә идиплом Іофшлагъә урыс художественнә еджапІәм ишапхьәхэр ыгъәфедәхәзә кыушыхьатыгъ. Институт ужым Мыекьуапэ кыгъәзәжы, Къат Теуцожь гъәзәтәу «Социалистическә Адыгеим» (джы «Адыгэ макъэм») ильәситІо Іоф шишлагъ.

Къат Теуцожь ыпхьоу Тәмарә, ипхьорәлф цыкІоу Миланэ ыкІи икІаләу Алий ахәс.

«Мәкьәмә гупсәхэр» зыфилорә сурәт купым щыц.

гәхәм яшән-хабзәхэр» зыфилорә Теуцожь ешы. Адыгеим кьәгъәзәжы. 1974-рә ильәсым С. Кобуладзе итворческә мастерской Іофшлагъә зыщыфигъәсәнәу Къатыр регъәблагъә. 1975-рә ильәсым ар кыуыгъ, графическә шьуашәм илф сурәтхәу «Адыгэ кьашьохэр» зыфилорә ышыгъ.

1976-рә ильәсым ышыгъә сурәтәу «Мәкьәмә гупсәхэр» зыфилорәм Къатым кавказ художественнә шыкІәр икьоу ІәкІәл зәрәхьугъэр кышыцлэгуагъ.

«Сикьуадж» зыцлә сурәт купыр ахәм кьәкІәлшыкІуагъ. Ежыр заом иухыгъом кьәхьугъәми, сурәтышләу Къат Теуцожь итворчествә ыкІи ыгукуоу заом итемә пхырыкІыгъ. «1918-рә ильәс» зыфилорә сурәт зәкІәлшыкІохәмкІә ар кырилотыкІыгъ. Сурәтышләхэм ядунә зәхәхьәхәм ахәлажъ, Болгарием, Венгрием сурәт ащешы, иләшлагъә осәшлү кыфа-шы. Нитлүм альәгуэрәм гум, псәм яләжыгъә ин гьусә фишлызә, Къат Теуцожь Тхьәм кыхилхьәгъә зәчыйм рырәзәу, жанрә зәфәшхьафхәу графикәр, живописыр, акваре-

чыхы. Иләпәләсәгъә осә гъәнәфагъә фашызә, шлухьафтын зәфәшхьафхәр кыфагъәшъошагъәх. Ау щытхуым паеп ар ащ фәдизәу зыкІәуләурәр, иләпкь искусствә лъәгәплә гъәнәфагъә тыригъәуцозә, лләужыкІәхәр шлүм кыфигъәушы-хәмә ыкІи филлүхәмә шлоигъу.

Сурәтыр ыкІи гуцыләр... Тлүмә язәу тара апә кьәхьугъәр?.. Гупшысәхәр кьәкІәлхы...

Гъашләм хәлф философиемкІә, ащ ихабзәкІә Къатым иеплыкІә мары кызырәлиуагъэр:

— Кьәхьушт-кьәшләщтыр зышләрә цыф щыл Іоу сшләрәп. Ау дунаир КІоцлә лъәшым зәрәзәлшыгыр сшлөш мэхьу. Гъашләм ущидәгуни, ущидәини пләкІышт, узәдждәнджәшынәу щымытыр о уи Тыгъә инаф кызырәлпшыләсыщтыр, ар зыми ыгъәбылпын зәримылпәкІыщтыр ары.

Сурәтышләр мафә кьәс илофшлагъәкІә фәкІо джа нәф бзыим — сурәтхәм язакьоп, мәгу-пшысә, тхылхьәр ищыләныгъә, итворчествә яхьылагъәу етхык, кьыдегъәкІых. «Всем хватало сказочных даров» (2002), «Шхьә зыуас, гу сурәт» (2003) зыфилорәм ихудожественнә тхыгъә зәфәшхьафхәр — очеркхәр, зарисовкәхәр адә-тых, «Тыгъужьышъо джәдыгу» (2008) — повестыр, рассказхәр кьыдәхьагъәх, «Черкесым и Грузие» зыфилорә Теймураз Гванцеладзе гьурджыбзәкІә зәрәдзәкІи Тбилиси 2007-м кышы-щидәкІыгъәр, «Шлүмрә емрә язәнәкьокьу» (2012) зыфилорә романыр, зы повесть ыкІи рассказхәр зыдәтхәр, тхылъәу «Сын трех матерей» (2013) — игъәшлә лъагъо зыпхьыкІыгъә Адыгеир, зыщеджәгъә Краснодар ыкІи Грузиер — зәфәдәу чыпІыщыри Ны пәлпытә зәрәфәхьугъәм ехьылагъ. Мыщ фәдиз шлүләжыгъәр, гушхьәбәиыныгъә зәлүмгъәкІагъәу зәләшләрә сурәтышләу, журналистәу, тхаклоу Къат Теуцожь имәфәкІ дахә — иилъәс 70-рә ныбжә кьәкІәллагъ. ТәкІоныгъәшхор кызыдахыгъәр ащ фәдиз кьабзә зәрәхьурәри мары жьоныгуақІәм зәфәдәкІә тыхәгъәгушхоу Урысыеми, республикәхәми ащыхагъәунәфыкІышт. Теуцожь кызыхьугъә мәфәкІымкІә тыфәгушлөзә, псауныгъә пытәкІә, творческә лъәбәкьукІәхәмкІә, насып лъагәкІә, гушлөгъуабәкІә тыфәләло.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм изакон зауэмэ зэхъоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфилоуэм ия 2-рэ статья кӀуачӀэ имылэжъэу лъытэгъэным ехылаӀагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2015-рэ илъэсым мэзаем и 25-м ыштагъ

Мы кыкӀлӀыкӀохэрэм кӀуачӀэ ямылэжъэу лъытэгъэнху:

1) Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм икӀэлэ шхъалэу Мыекъуапэ чыгу лаххэр зэрэщӀэхэрэм ехылаӀагъ» зыфилоу N 153-р зытэтэу 2008-рэ илъэсым мэзаем и 27-м аштагъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀгъогагъэхэр, 2008, N 2);

2) Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм икӀэлэ шхъалэу Мыекъуапэ чыгу лаххэр зэрэщӀэхэрэм ехылаӀагъ» зыфилоу N 207-р зытэтэу 2008-рэ илъэсым шышхъэлум и 1-м аштагъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀгъогагъэхэр, 2008, N 8);

3) Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм икӀэлэ шхъалэу Мыекъуапэ чыгу лаххэр зэрэщӀэхэрэм ехылаӀагъ» зыфилоу N 52-р зытэтэу

тэу 2011-рэ илъэсым шэкогъум и 22-м аштагъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀгъогагъэхэр, 2011, N 11);

4) Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм изакон зауэмэ зэхъоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм ехылаӀагъ» зыфилоу N 293-р зытэтэу 2014-рэ илъэсым мӀылыфӀэгъум и 29-м аштагъэм (Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэуӀгъогагъэхэр, 2014, N 4).

Я 2-рэ статья. Пстэуми афэгъэхьыгъэ положениехэр

1. Федеральнэ законэу N 171-р зытэтэу «Урысые Федерацием чыгуыкӀлэ и Кодекс ыкӀи Урысые Федерацием ихэбзэгъэуцугъэ зауэмэ зэхъоклыныгъэхэр афэшлыгъэнхэм ехылаӀагъ» зыфилоу 2014-рэ илъэсым мӀэкъуогъум и 23-м кыдӀэкӀыгъэм ия 34-рэ статья ия 17-рэ лахъ тегъэпсыхьагъэу унашъо аш-

тагъ чыгу лахым ищӀнӀлэ аукционыр зэрэзэхӀацэрэм фэгъэхьыгъэ къэбарыр пӀшлорыгъэшъэу къэбар жьугъэм иамалхэмкӀлэ цыфхэм алыагъӀэсынху.

2. Мы Законом кӀуачӀэ илэ зыхъугъэ мӀафи 10-м кыкӀлоцӀ гъэцӀкӀлэ кӀулыкӀоу лофтхьабзэм фэгъэзагъэ хъугъэм кӀалэу Мыекъуапэ чыплӀэ зыгъӀорышӀэжынымыкӀлэ икӀулыкӀу гъэнӀфагъэ чыгу лаххэмкӀлэ бӀджӀэндим епхыгъэ зӀзэгъыныгъэу кӀуачӀэ зилӀр лӀкӀегъахъ.

Я 3-рэ статья. Мы Законом кӀуачӀэ илэ зыхъугъэ

2015-рэ илъэсым гъэтхӀапэм и 1-м кыщегъэжыагъэу мы Законом кӀуачӀэ илэ мӀэху

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКӀУЩЫНЭ Аслъан

кӀ. Мыекъуапэ, мэзаем и 26-рэ, 2015-рэ илъэс N 384

Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Чыгу лаххэм ягъунапкъэхэм ягъэнӀфӀн тегъэрэ ахъщэм ехылаӀагъ» зыфилоуэм ия 2-рэ статья зэхъоклыныгъэ фӀшыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2015-рэ илъэсым мэзаем и 25-м ыштагъ

А 1-рэ статья. Адыгэ Республикэм и Законэу «Чыгу лаххэм ягъунапкъэхэм ягъэнӀфӀн тегъэрэ ахъщэм ехылаӀагъ» зыфилоуэм ия 2-рэ статья зэхъоклыныгъэ фӀшыгъэным фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Чыгу лаххэм ягъунапкъэхэм ягъэнӀфӀн тегъэрэ ахъщэм ехылаӀагъ» зыфилоу 2009-рэ илъэсым тыгъӀгъазэм и 31-м аштагъэм ия 2-рэ статья зэхъоклыныгъэ фӀшыгъэнху,

гушылӀэху «2015-рэ илъэсым гъэтхӀапэм и 1-м» зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀлэ гушылӀэху «2018-рэ илъэсым гъэтхӀапэм и 1-м» зыфилохэрэр тхыгъэнху.

Я 2-рэ статья. Мы Законом кӀуачӀэ илэ зыхъугъэ Федеральнэ законэу N 221-р зытэтэу «Амыгъакощырэ мӀыкӀум икӀэралыгъо кадастрэ ехылаӀагъ» зыфилоу 2007-рэ илъэсым бӀдзӀоогъум и 24-м кыдӀэкӀыгъэм ия 47-рэ статья ия 3-рэ лахъ

зэхъоклыныгъэ фӀзышырӀэ федеральнэ Законом кӀуачӀэ илэ зыщыхъурэм тегъэу мы Законом кӀуачӀэ илэ мӀэху.

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу ТХЪАКӀУЩЫНЭ Аслъан

кӀ. Мыекъуапэ, мэзаем и 26-рэ, 2015-рэ илъэс N 385

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

Адыгэ Республикэм ит организациеху гъэсэныгъэ зыщарагъэготыхэрэм ачӀлӀс кӀлӀзеджакӀохэм, сӀнӀхъат гъэсэныгъэ зыщарагъэготырӀэ организациехэм ащеджӀэрэ студентхэм фэгъӀкӀотэныгъэ ялӀэу мӀшлокугъогу транспортыр кызырӀэзыфагъӀефедӀэрэм кыыхӀкӀлэу цыфхэр зезыщӀэрэ ащ фӀдӀэ транспортым зӀрарӀэу ыхъырӀр фӀлӀзгъужыгъэным пае 2015-рэ илъэсым субсидиехэр зӀрӀлӀкӀагъэхъащтхэмкӀлэ лофтхьабзӀэху зӀрахъащтхэм яхылаӀагъ

Урысые Федерацием и Бюджет кодекс ия 78-рэ статья, Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм 2015 — 2017-рэ илъӀсхэмкӀлэ иреспубликӀэ бюджет ехылаӀагъ» зыфилоу N 349-р зытэтэу 2014-рэ илъэсым тыгъӀгъазэм и 18-м аштагъэм ия 12-рэ статья атегъӀпсыхьагъэу унашъо сӀшыл:

1. Адыгэ Республикэм ит организациеху гъэсэныгъэ зыщарагъэготхэрэм ачӀлӀс кӀлӀзеджакӀохэм, сӀнӀхъат гъэсэныгъэ зыщарагъэготырӀэ организациехэм ащеджӀэрэ студентхэм фэгъӀкӀотэныгъэ ялӀэу мӀшлокугъогу транспортыр кызырӀэзыфагъӀефедӀэрэм кыыхӀкӀлэу цыфхэр зезыщӀэрэ ащ фӀдӀэ транспортым зӀрарӀэу ыхъырӀр фӀлӀзгъужыгъэным пае 2015-рэ илъэсым субсидиехэр зӀрӀлӀкӀагъэхъащтхэмкӀлэ лофтхьабзӀэху зӀрахъащтхэр гуадзэм диштӀэу ухъыгъэнху.

2. Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъоу N 152-р зытэтэу «Адыгэ Республикэм ит организациеху гъэсэныгъэ зыщарагъэготыхэрэм ачӀлӀс кӀлӀзеджакӀохэм, сӀнӀхъат гъэсэныгъэ зыщарагъэготырӀэ организациехэм ащеджӀэрэ студентхэм фэгъӀкӀотэныгъэ ялӀэу мӀшлокугъогу транспортыр кызырӀэзыфагъӀефедӀэрэм ехылаӀагъ» зыфилоу 2010-рэ илъэсым шышхъэлум и 18-м кыдӀэкӀыгъэм мы кыкӀлӀыкӀлӀорӀэ зэхъоклыныгъэхэр фӀшыгъэнху:

1) цӀлэу илӀр мыщ тетӀэу тхыгъэнху:

«Адыгэ Республикэм ит организациеху гъэсэныгъэ зыщарагъэготыхэрэм ачӀлӀс кӀлӀзеджакӀохэм, сӀнӀхъат гъэсэныгъэ зыщарагъэготырӀэ организациехэм ащеджӀэрэ студентхэм фэгъӀкӀотэныгъэ ялӀэу мӀшлокугъогу транспортыр кызырӀэзыфагъӀефедӀэрэм кыыхӀкӀлэу цыфхэр зезыщӀэрэ ащ фӀдӀэ транспортым зӀрарӀэу ыхъырӀр фӀлӀзгъужыгъэным;

2) пӀублӀр мыщ тетӀэу тхыгъэнху:

«Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешыл»;

3) а 1-рэ пунктыр мыщ тетӀэу тхыгъэнху:

«1. Мы илъӀсым лӀоныгъом и 1-м кыщегъэжыагъэу тыгъӀгъазэм и 31-м нӀс кӀлӀзӀцыкӀлӀэху зыныбж илӀхӀи 7-м шлокӀыгъэхэм, сӀнӀхъат гъэсэныгъэ ыкӀи апшӀэрэ гъэсэныгъэ зыщарагъэготырӀэ организациехэм ачӀлӀсхэм мӀшлокугъогу транспортым ахъщӀэу лъатын фаем ызыныкӀо фӀдиз къафышыгъӀкӀлӀгъэнху;

4) я 2-рэ пунктым ия 1-рэ подпункт кӀуачӀэ имылӀэжъэу лъытэгъэнху;

5) я 3-рэ пунктым:

а) ия 1-рэ подпункт хӀт гушылӀэху «гъэсэныгъэ зыщарагъэготырӀэ учреждениехэр» зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀлэ гушылӀэху «гъэсэныгъэ зыщарагъэго-

тырӀэ организациехэр» зыфилохэрэр тхыгъэнху;

б) я 2-рэ подпунктыр мыщ тетӀэу тхыгъэнху:

«2) гъэсэныгъэ зыщарагъэготырӀэ учреждением ащ фӀдӀэ фэгъӀкӀотэныгъэ зӀрӀлӀр кӀӀзыушыхьа-тырӀэ тхылыр къареты.»;

6) я 4-рэ пунктыр мыщ тетӀэу тхыгъэнху:

«4. Адыгэ Республикэм финансхэмкӀлэ и МинистерствӀ Адыгэ Республикэм иреспубликӀэ бюджет икӀӀкӀуапӀлӀхэм къахигъӀкӀызӀэ мы унашъом кыдӀылытӀэрэ лофтхьабзӀэхэм ахъщӀр апӀлуигъэхъанху.»;

7) я 5-рэ пунктым кӀуачӀэ имылӀэжъэу лъытэгъэнху;

8) гуадзӀэу N 1-м кӀуачӀэ имылӀэжъэу лъытэгъэнху;

9) гуадзӀэу N 2-м хӀт гушылӀэху «гъэсэныгъэ зыщарагъэготырӀэ учреждениехэр» зыфилохэрэм ачӀыплӀкӀлэ гушылӀэху «гъэсэныгъэ зыщарагъэготырӀэ организациехэр» зыфилохэрэр тхыгъэнху.

3. ОфициальнӀэу кызыыхаутырӀэ мафӀэм щыублагъэу мы унашъом кӀуачӀэ илэ мӀэху.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрӀэу КЪУМПЫЛ Мурат

кӀ. Мыекъуапэ, мэзаем и 16, 2015-рэ илъэс N 23

Адыгэ Республикэм лӀофшӀэнымрӀэ социальнӀэ хӀхъоныгъӀмрӀкӀлэ и МинистерствӀэ иунашъу

Адыгэ Республикэм лӀофшӀэнымрӀэ социальнӀэ хӀхъоныгъӀмрӀкӀлэ и МинистерствӀэ иунашъоу N 23-р зытэтэу «Къэралыгъо граждан кӀулыкӀуым лӀанатӀэхэр щызыубытынӀэу фаехэм, цыфхэр социальнӀэу ухъумӀэгъэнхэмкӀлэ чыплӀэ кӀулыкӀуэхэм ялӀшхъӀтет, къэралыгъо кӀулыкӀушӀлэ хъумӀэ зышӀоигъохэм Адыгэ Республикэм лӀофшӀэнымрӀэ социальнӀэ хӀхъоныгъӀмрӀкӀлэ и МинистерствӀэ кырахылылӀэр тхылххэм арытым ишъыпкъагъэ уплӀзкӀлӀгъэным ехылаӀагъ» зыфилоу 2011-рэ илъэсым мэзаем и 21-м аштагъэм зэхъоклыныгъэхэр фӀшыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Урысые Федерацием юстициемкӀлэ и МинистерствӀэ и ГъӀорышӀапӀлӀэу Адыгэ Республикэм щылӀэм 2015-рэ илъэсым щылӀэ мазэм и 22-м ышлыгъэ зӀфӀхысыжыым диштӀэным пае унашъо сӀшыл:

1. Адыгэ Республикэм лӀофшӀэнымрӀэ социальнӀэ хӀхъоныгъӀмрӀкӀлэ и МинистерствӀэ иунашъоу N 23-р зытэтэу «Къэралыгъо граждан кӀулыкӀуым лӀанатӀэхэр щызыубытынӀэу фаехэм, цыфхэр социальнӀэу ухъумӀэгъэнхэмкӀлэ чыплӀэ кӀулыкӀуэхэм ялӀшхъӀтет, къэралыгъо кӀулыкӀушӀлэ хъумӀэ зышӀоигъохэм Адыгэ Республикэм лӀофшӀэнымрӀэ социальнӀэ хӀхъоныгъӀмрӀкӀлэ и МинистерствӀэ кырахылылӀэр тхылххэм арытым ишъыпкъагъэ уплӀзкӀлӀгъэным ехылаӀагъ» зыфилоу 2011-рэ илъэсым мэзаем и 21-м аштагъэм ия 3-рэ пункт зэхъоклыныгъэ фӀшыгъэнху, мыщ фӀдӀэ къӀуакӀлэ зилӀэ я 11-рэ ыкӀи я 12-рэ подпунктыкӀлӀэхэр хӀгъэхъогъэнху:

«11) къолхъӀэ тын-лӀыхыным пӀшӀуеклогъэнымкӀлэ шӀпхъӀэ правовой актхэм япроектхэм атегъӀпсыхьагъэу;

12) къэралыгъо граждан кӀулыкӀуым лӀанатӀэхэр щызыубытынӀэу фаехэм, цыфхэр социальнӀэу ухъумӀэгъэнхэмкӀлэ чыплӀэ кӀулыкӀуэхэм ялӀшхъӀтет, къэралыгъо кӀулыкӀушӀлэ хъумӀэ зышӀоигъохэм Адыгэ Республикэм лӀофшӀэнымрӀэ социальнӀэ хӀхъоныгъӀмрӀкӀлэ и МинистерствӀэ кырахылылӀэр тхылххэм арытым ишъыпкъагъэ уплӀзкӀлӀгъэнху, федеральнӀэ хӀбзӀэгъэуцугъэу щылӀэхэм атегъӀпсыхьагъэу зӀзэгъыныгъэхэр зӀрӀзӀдӀашӀыхэрэ шӀыкӀлӀм тетӀэу унашъоу кӀулыкӀу гъэнӀфагъэхэм ашӀыхэрэр кыдӀлӀытӀэгъэнху.»

2. Къэбар-правовой отделым ипӀащӀэу О.В. Долголенко:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм лӀофшӀэнымрӀэ социальнӀэ хӀхъоныгъӀмрӀкӀлэ и МинистерствӀэ исайтрӀэ Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо хӀбзӀэ игъӀӀӀкӀлӀо

кӀулыкӀуэхэм яофициальнӀэ Интернет-сайтрӀэ аригъэхъанху;

— кырахытынӀым пае мы унашъор гъӀзетхӀэу «СоветскӀэ АдыгеимрӀэ» «Адыгэ макъӀмрӀэ» яредакцие, мазӀэ къӀс кыдӀэкӀырӀэ официальнӀэ тедзӀгъоу «Адыгэ Республикэм ихэбзӀэгъэуцугъэ зэхэуӀгъогагъэхэр» зыфилоуэм алӀкӀигъэхъанху;

— Урысые Федерацием ишӀолырхэм яшӀпхъӀэ правовой актхэм яфедеральнӀэ регистрӀэ хагъэхъаным пае Урысые Федерацием юстициемкӀлэ и МинистерствӀэ Адыгэ РеспубликэмкӀлэ и ГъӀорышӀапӀлӀэу мы унашъор лӀкӀигъэхъанху.

3. Мы унашъом иуплӀзкӀлун сӀэ сшхъӀкӀлэ зыфӀсӀгъазӀэ.

МинистрӀэу ОСМЭН Альберт

кӀ. Мыекъуапэ, мэзаем и 17, 2015-рэ илъэс N 27

◆ ПУНЫГЪЭМРЭ ЗЭИУКІЭГЪУХЭМРЭ

Яшлэныгъэ музей щыхагъахъо

Я XX-рә лэшлэгъум Урысыем дзюдомкІэ итренер анахъ дэгъоу, педагогикэ шлэныгъэхэмкІэ докторэу, профессорэу, Адыгъ къэралыгъо университетым физкультурэмкІэ ыкІи дзюдомкІэ и Институт ипашәу шытыгъэ Кобл Якубэ фэгъэхьыгъэ шлэжъ зекІо зэхахъэхэр еджаплэм имузей шызэхашхъ.

— Ильяситлу хъугъэ тренер-кІэлэегъэджә цлэрылоу Кобл Якубэ идунай зихъожьыгъэр, — кытилуагъ Адыгъ къэралыгъо университетым физкультурэмрә дзюдомрәкІэ и Институт идиректорэу Бгъошә Айдемыр. — Кобл Якубэ ищылэныгъэ ехыплэгъэ музееу тиеджаплэ кыщызәлуахыгъэм щыклорә

зэхахъэхэм спортсмен цлэрылохэр, студентхэр, спортыр зышлогъэшлэгъонхэр ахәлажъэх. Кыблэм дзюдомкІэ изенэкъокъу джырәблагъэ Мыекьуапэ щыкІуагъ. Краснодар краим, Ростов хәкум, Адыгеим ирайонхэм, нэмыкІхэм кыарыкыгъэхэр музейм члэхъагъэх, тарихъ къэбархэм зацагъэгъозагъ.

ДзюдомкІэ, самбәмкІэ дунаим шашлэхэрә бәнаклохәу Емыж Арамбий, Лъэцәр Хъазрәт, КІое Хъазрәт, Мәрәтыкьо Сахьидә, Абрам Агамирян, фәшхъафхэм спортым пыщагъэхәр алукалгъэх. Зэхахъэхәр нахъ гъэшлэгъон къэзышыгъэр зыцІә кьетлогъэ спортсменхэм ясүрәтхәр Кобл Якубэ имузей зәрәшәлгъэгъэхәр ары.

Бгъошә Айдемыр студентхэм залокІэм, Кобл Якубэ, Олимпиадә джәгунхэм ячемпионәу Владимир Невзоровым, дунаим дзюдомкІэ дышә медалыр кыщыздәзыхыгъэ Лъэцәр Хъазрәт, шлэныгъәлэжъәу КІәрмыт Казбек, нэмыкІхэм кыатегушылагъ.

НыбжыкІэхэм альэгъугъэм, зэхахыгъэм осә ин афашыгъ. Адыгъ Республикәу зыщыпсәухәрәм итарихъ нахышлоу ашлэнымкІэ ащ фәдә зэхахъэхәр лъәшәу ящыкІагъэхәу алытагъ.

Сурәтым итыр: **Бгъошә Айдемыр студентхэм алукалгъ, Кобл Якубэ имузей кыатегушылэ.**

◆ ТИКОНЦЕРТХЭР

ТәкІо, тәкІо дискотекэм...

Кавказ, адыгәхәр зыщыпсәурә ІәкІыб хәгъәгъухәм ащызәлшәлрә оредылоу Тхьагъәлыдж Муратэ иконцерт Мыекьуапэ щыкІуагъ. Адыгъ Республикэм и Къэралыгъо филармоние лъәпкъ зэфшъхъафхәр щызәлукалгъэх, ягуапәу оредхәм ядәлугъэх.

— Бзылфыгъэхәм я Дунәе мафә фэгъэхьыгъәу концертыр Мыекьуапэ щызәхәсцагъ, — кытилуагъ Тхьагъәлыдж Муратэ. — Адыгеим пчыхъзәзәхахъэхәр дэгъоу щызәхәшхъ. Тхьагәпсәуэх Іәпылгәу кысфәхъугъэхәр, синыбджәгъухәу оредхәр къэзылуагъэхәр.

Адыгеим, Къэбартәе-Бәлкъаарым, Къыблә Осетием язаслуженнә артистәу Султан Ураган, оредылоу Къатмәс Руслъан, фәшхъафхәм адыгабзәкІи, урысыбзәкІи кыалогъә оредхәм тядәлугъ.

«Ным фэгъэхьыгъэр», «Нэчыхъә уасәр», нэмыкІ оредхәу М. Тхьагәлыджым дискым тыритхагъэхәр Кавказ шәолырым шашләх. «ТәкІо, тәкІо дискотекэм» зыфилорәр Урысыем шашлә, радиомкІэ бәрә Москва кьәты. Хәгъәгъум шыжынчырә оредым икьәжәкІә тигъзетеджәхәр кыкІәулчләх.

— Гъунәгъу псәулпэм тызәрәклорәм ехыплэгъә оредыр зысәусым, ащ фәдиз цыфмә ашлогъәшлэгъон хъуштми шәлагъәп, — игушсәхәр кытфәлуатәх Султан Ураган. — Дискым зытәтәтхәм, Кавказ шәолырым иартистхәр чанәу кыхәләжәгъәх. Сәмәркәу зыхәлә оредыр оред кызәрәкІоу пльытәзә, чыжъәу ымакъә зылукІә умыгушлон пльәкырәп. Тхьагәлыдж Муратэ оредым зыкышчыгъотыгъ, жьыур

ыгъәбаигъ. Синыбджәгъу сыфәраз.

Концертыр кызыаухым, артист цлэрылохәм агоуцохәзә нәбгырабәмә нәпәеплә сурәтхәр атырахыгъэх. Урыс бзылфыгъә ныбжыкІәу Светлана (ылъәкьуацІә тыкІәулчләгъәп) М. Тхьагәлыджым иконцертхәу Джаджә, Мыекьуапэ ащыкІуагъэхәм игуапәу яплъыгъ. Зичәзыу концертым ежәшт.

Адыгъ Республикәм искусствәхәмкІә иколледж шеджәхәрә Хъаткьо Раситәрә Цышә Зәрәрә М. Тхьагәлыджым иконцерт агурихыгъ. Пшәшәхәр оредылох, фестивалхәм ахәлажъэх. З. Цышәм кызырәтилиуагъәу, ащ фәдә пчыхъзәзәхахъэхәр ныбжыкІэхәм еджаплә афәхъух, ныбджәгъукІәхәр шагъотых.

Концертым еплъыгъэхәм Тхьагәлыдж Муратэ ахәтәу илахылхәр телефонкІә кыфитеуагъәх, гүфәбәныгъә зәфырәләу зәдәгушылагъәх. Муратэ анахъ лъәшәу кыфәгумәкІырә цыфым телефонкІә фитеуагъ. Янәу зыпугъәм мэкъә шәабәкІә рилуагъәм кыхәдгъәшчыгъэр ыдәжъ шлэхәу клонәу зәрәфаер ары.

Тыркуем, Германием, нэмыкІ хәгъәгъухәм М. Тхьагәлыджыр ащылагъ. Бәрә оред кыло шәоигъу. Игухәлхәр кыдәхъунхәу фәтәло, кләу кытышт концертхәм тәжәшт.

Сурәтыр пчыхъзәзәхахъәм кычитәтхыгъ.

◆ БАСКЕТБОЛ. АПШЪЭРЭ КУПӘУ «А»-р

Ешлэгъу мыпсынкләхәр

«Динамо-МГТУ» Мыекьуапэ — «Рускон» Саранск — 73:79.

Гъэтхәпэм и 10-м Мыекьуапэ щызәлукалгъэх. «Динамо-МГТУ»: Лундако, Бажунаишвили — 9, Гапошин — 11, Хмара — 6, Милютин, Коротков — 27, Еремин — 10, Широков — 10.

Челябинскә икомандә апәрә чыпләр ылыгъ, очко 58-рә ил. «Русконым» очко 56-рә кыыхыгъ, ятлонәрә чыпләм щыл. «Строитель» ящәнәрә. Чебоксары ыкІи Мыекьуапэ якомандәхәм очко пчәгъәу яләр зәфәдиз — 50.

Саранскәрә Мыекьуапәрә яспортсменхәр тыгъуасә ятлонәрәу зәдәшәлгъэх. Чебоксары икомандә шлэхәу тикъалә къәкІошт.

Сурәтым итыр: **Алексей Широковым тазыр дзыныр егъәцәкІә.**

◆ ФУТБОЛ

Аужырә уплъәклунхәр

Мыекьопә футбол клубәу «Зәкьошныгъәм» 2014 — 2015-рә ильәс ешлэгъум икІәух зәлукІәгъухәм зафегъәхъазыры. Краснодар иныбжыкІәхәр зыхәт командәу «Кубань», Тамбов ифутболистхәм адешләгъ.

Тамбов икомандә Урысыем изенэкъокъу хәлажъә, ятлонәрә купым шәшлә, ящәнәрә чыпләм щыл. Мыекьуапәрә Тамбоврә ныбджәгъу ешлэгъоу зәдырәлагъәр 1:0-у аухыгъ. Я 83-рә такыкым тикъәлапчә Іәгуаор кыдадзи, зәлукІәгъур тшуахыгъ.

«Зәкьошныгъәм» идиректор шхьаләу Натхьо Адам зәрилытәрәмкІә, тифутболистхәм яләпәлсәныгъә хагъахъо. Александр Когоние Тамбов икомандә икьәлпчәпкы Іәгуаор тыригъәфагъ. Денис Павловым, Заур Осмаевым хъагъәм Іәгуаор радзәнымкІә чыпләшлу итыгъэх. Футболист ныбжыкІәхәу «Зәкьошныгъәм»

хәтхәр, кләу кырагъәблгъагъәхәр ауплъәклух. Кьонә Амир, Мыкьо Абрек хәкыпләшлүхәм альәхъух, яләпәлсәныгъәкІә зыкыуагъаштә. Узәзәгъы мыхъушт ешләкІәу 2014-рә ильәсым тифутболистхәм кыагәлгъагъоштыгъәр щыгъәзыегъәным титренерхәр пылтых.

Гъэтхәпэм и 22-м хәгъәгъум изенэкъокъу рагъәжәжышт, «Зәкьошныгъәр» Новокубанскә щылуләшт чыплә командәу «Биологым».

«Зәкьошныгъәм» гъәтхәпэм и 13-м ныбджәгъу зәлукІәгъу иләшт. Ермәлхәблә икомандәу «Торпедәм» Новокубанскә щыдәшәләшт.

Зәхъышцагъәр ыкІи кыдызәргъәкІырә:

Адыгъ Республикәм лъәпкы ІофхәмкІә, ІәкІыб къэралхәм ащыпсәурә тилгәпкыгъухәм адырәлә зәпхыныгъәхәмкІә ыкІи къэбар жъугъәм иамалхәмкІә и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскәр, 236

Редакциер зыдәшыләр:

385000, кь. Мыекьуапә, ур. Первомайскәр, 197.

Телефонхәр:

приемнәр: 52-16-79, редактор шхьаләм иапәрә гуадзәр: 52-49-44, редактор гуадзәр-пшәдәкІыжъ зыхырә секретары: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъәр:

Урысые Федерацием хәутын ІофхәмкІә, телерадиокъәтынхәмкІә ыкІи зәлты-ІәсыкІә амалхәмкІә и Министерствә и Темыр-Кавказ чыплә гъәлорышләп, зәраушыхъа-тыгъә номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырәр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекьуапә, ур. Пионерскәр, 268

ЗәкІәмкІи

пчәгъәр

4015

Индексхәр

52161

52162

Зак. 502

Хәутыным узчыкІәтхәнәу щыт уахтәр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкІәтхәгъәхә уахтәр Сыхъатыр 18.00

Редактор

шхьаләр

Дәрбә Тимур

Редактор шхьаләм иапәрә гуадзәр

Мәшләкьо

Сайд

Редактор шхьаләм игуадзәр — пшәдәкІыжъ зыхырә секретары Хъурмә Хъусен